

Valvontamenetelmät viidennellä 1.1.2024 – 31.12.2027 ja kuuden-
nella 1.1.2028 – 31.12.2031 valvontajaksolla

Maakaasun jakeluverkkotoiminta

27.3.2026 – Sivun 47 alaviitteen 8 toisen lauseen sisältämä kirjoitusvirhe korjattu.

Sisällysluettelo

1 VALVONTAMENETELMÄT – YHTEENVETO	4
1.1 Yhteenveto valvontamenetelmistä	6
1.1.1 Taseen oikaisu eli kohtuullisen tuoton laskenta	7
1.1.2 Tuloslaskelman oikaisu eli toteutuneen oikaistun tuloksen laskenta	7
1.1.3 Alijäämä ja ylijäämä	8
1.2 Valvontamenetelmien muodostama kokonaisuus	8
1.3 Vahvistuspäätöksen muuttaminen	11
1.4 Valvontatiedot	12
1.4.1 Valvonnassa tarvittavat valvontatiedot	12
1.4.2 Valvontatietojen toimittaminen	14
1.4.3 Valvontatietojen oikeellisuus	14
1.5 Toimintojen eriyttäminen	15
1.6 Vuokraverkot	15
1.7 Valvontajakson aikana ostetut ja mydyt verkot	16
1.8 Inflaatio	17
1.9 Valvontajakson aikana tehtävät laskelmat	19
1.10 Valvontajakson jälkeen annettava valvontapäätös	20
1.11 Muutoksenhaku vahvistus- ja valvontapäätöksiin	22
2 VERKKOTOIMINTAAN SITOUTUNUT OIKAISTU OMAISUUS JA PÄÄOMA	23
2.1 Pysyviin vastaaviin kuuluvan maakaasuverkko-omaisuuden oikaisu	24
2.1.1 Oikaistu jälleenhankinta-arvo ja tasapoisto	32
2.1.2 Oikaistu nykykäyttöarvo	37
2.2 Pysyviin vastaaviin kuuluvan muun omaisuuden oikaisu	39
2.3 Vaihtuviin vastaaviin kuuluvan omaisuuden oikaisu	41
2.4 Verkkotoimintaan sitoutuneen pääoman oikaisu	41
2.4.1 Oman pääoman oikaisu	41
2.4.2 Vieraan pääoman oikaisu	43
3 KOHTUULLINEN TUOTTOASTE	46
3.1 Pääoman painotetun keskikustannuksen malli	46
3.2 Oman pääoman kohtuullinen kustannus	46
3.2.1 Oman pääoman riskitön korkokanta	46
3.2.2 Maariskipreemio	47
3.2.3 Beeta-kerroin	47
3.2.4 Markkinariskipreemio	48

3.2.5	Likvidittömyyspreemio.....	49
3.2.6	Pääomarakenne.....	49
3.2.7	Maakaasun jakeluverkkotoiminnan lisäriskipreemio	49
3.3	Vieraan pääoman kohtuullinen kustannus	49
3.3.1	Vieraan pääoman riskitön korkokanta ja maariskipreemio	50
3.3.2	Vieraan pääoman riskipreemio.....	50
3.4	Kohtuullisen tuottoasteen laskenta	50
3.5	Kohtuullisen tuottoasteen parametrien määrittämiseen ja päivittämiseen sovellettava verrokkiryhmä	51
4	KOHTUULLINEN TUOTTO.....	53
4.1	Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma	53
4.2	Kohtuullinen tuottoaste	56
5	VERKKOTOIMINNAN TUOTOT JA KUSTANNUKSET.....	60
5.1	Verkkotoiminnan tuotot.....	60
5.2	Verkkotoiminnan kustannukset	62
5.3	Verkkotoiminnan rahoituskustannukset	67
6	KANNUSTIMET	69
6.1	Investointikannustin	69
6.1.1	Oikaistut tasapoistot	70
6.1.2	Investointikannustin toteutuneen oikaistun tuloksen laskennassa	70
6.2	Tehostamiskannustin	72
6.2.1	Yleinen tehostamistavoite	72
6.2.2	Yrityskohtainen tehostamistavoite.....	73
6.2.3	Tehostamiskustannusten vertailutaso	73
6.2.4	Fuusioituneen verkonhaltijan käsittely	75
6.2.5	Toteutuneet tehostamiskustannukset	76
6.2.6	Tehostamiskannustin toteutuneen tuloksen laskennassa	77
6.3	Innovaatiokannustin	77
6.3.1	Tutkimus- ja kehityskustannukset.....	77
6.3.2	Innovaatiokannustin toteutuneen oikaistun tuloksen laskennassa	78
7	TOTEUTUNUT OIKAISTU TULOS	79
	LÄHDELUETTELO.....	81
	LIITE 1. VERKKOKOMPONENTIT, YKSIKKÖHINNAT JA PITOAIKAVÄLIT	82

1 VALVONTAMENETELMÄT – YHTEENVETO

Energiavirasto (virasto) esittää tässä asiakirjassa maakaasuverkkotoiminnan hinnoittelun kohtuullisuuden valvontamenetelmät vuosille 2024–2031. Nämä menetelmät koskevat maakaasun jakeluverkon haltijoita.

Virasto vahvistaa lopulliset valvontamenetelmät verkonhaltijalle vahvistuspäätöksen liitteenä vuoden 2023 loppuun mennessä.

Suuntaviivat ja valvontamenetelmät on laadittu Energiavirastossa virkamiestyönä. Virasto on johtanut perusteet tässä asiakirjassa esitetyille valinnoille erityisesti seuraavasta lainsäädännöstä

- sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvontaa koskeva laki (590/2013, valvontalaki)
- maakaasumarkkinalaki (587/2017)
- hallituksen esitys maakaasumarkkinalaiksi (HE 50/2017 vp)
- hallituksen esitys sähkö- ja maakaasumarkkinoita koskevaksi lainsäädännöksi (HE 20/2013 vp)
- talousvaliokunnan mietintö (TaVM 17/2013 vp)
- maakaasumarkkinalain nojalla annetut muut säädökset.

Energiavirasto on ottanut huomioon myös markkinaoikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden päätökset valituksista, jotka koskevat aiempia valvontamenetelmiä.

Virasto on hyödyntänyt valvontamenetelmien kehittämisessä myös valvonnasta saamiaan käytännön kokemuksia.

Lisäksi virasto on käyttänyt suuntaviivojen ja valvontamenetelmien valmistelun tausta-aineistona asiantuntijaselvityksiä ja lausuntoja, jotka on mainittu lähdeluettelossa.

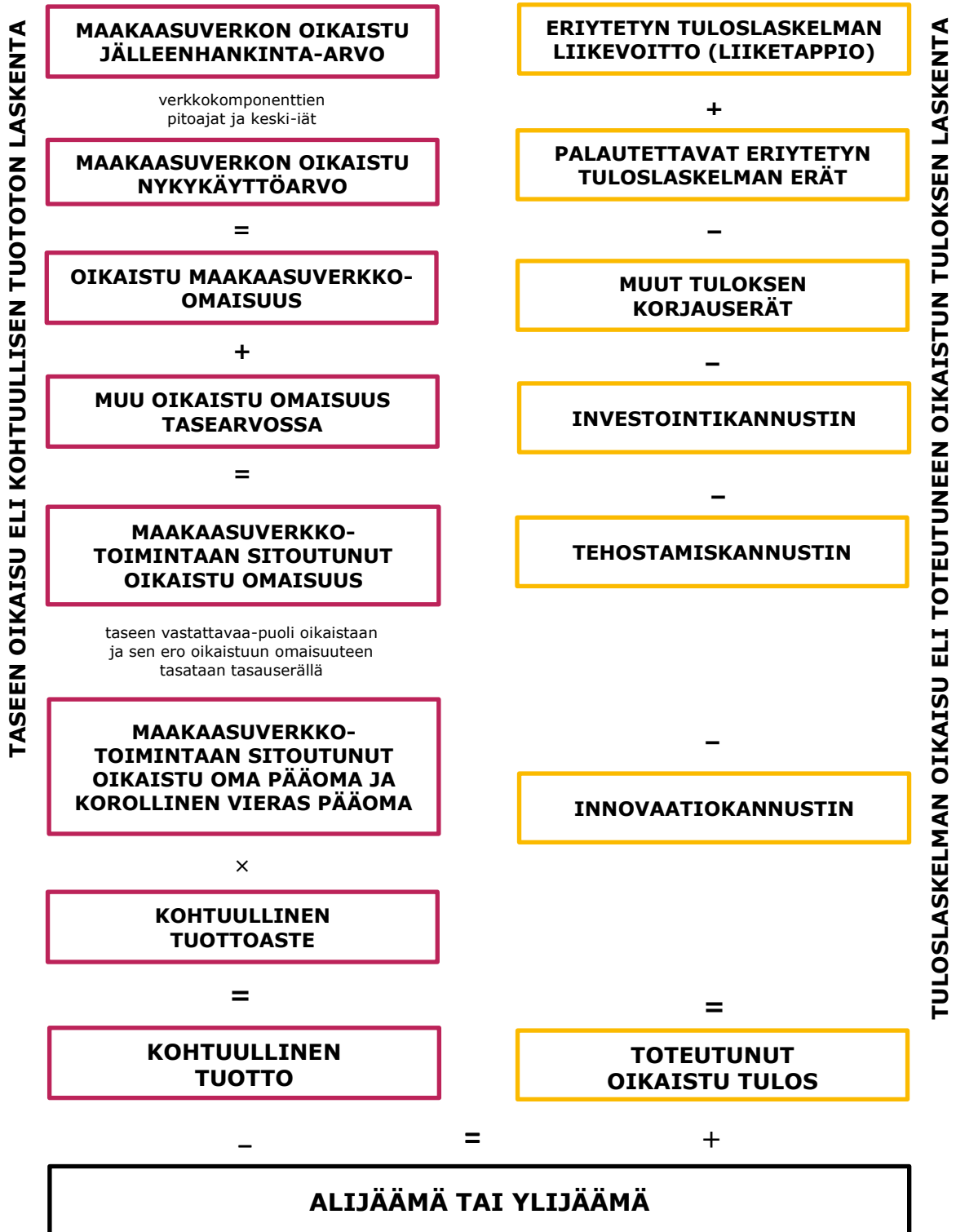
Valvontamenetelmien suuntaviivojen valmisteluvaiheessa virasto on kuullut sidosryhmiä. Vuoden 2022 alussa Energiavirasto perusti sidosryhmäneuvottelukunnan tehostamaan kuulemista. Sidosryhmäneuvottelukunnan funktiona oli käydä keskustelua ja näin osaltaan arvioida esitettyjen muutosten vaikuttavuutta. Energiavirasto alusti vuoden 2022 aikana neuvottelukunnan kahdeksassa kokouksessa valvontamenetelmien muutoksista. Energiavirasto laati julkaistut muistiot sidosryhmäneuvottelukunnan kokouksissa käydystä keskustelusta sekä loppuraportin keskustelussa esille nousseiden sidosryhmien näkökulmien huomioimisesta valvontamenetelmien vahvistamisessa.

Lisäksi sähkö- ja maakaasuverkkotoiminnan menetelmien kehittämisessä kiinnitetään erityistä huomiota menetelmiin tehtävien muutosten vaikutustenarviointiin läpinäkyvyyden lisäämiseksi kautta koko kehittämisprosessin.

1.1 Yhteenveto valvontamenetelmistä

Kuva 1. Valvontajaksojen 2024–2027 ja 2028–2031 valvontamenetelmät

Valvontamenetelmät koostuvat useista eri menetelmistä, jotka yhdessä muodostavat kuvassa 1 esitetyn kokonaisuuden. Tämän kokonaisuuden avulla valvotaan verkkotoiminnan hinnoittelun kohtuullisuutta. Kaikki yksittäiset menetelmät on kuvattu tässä asiakirjassa.

Kuvan 1 vasemmassa reunassa on esitetty taseen oikaisun eli kohtuullisen tuoton laskennan menetelmät (2, 3 ja 4). Kuvan oikeassa reunassa on esitetty tuloslaskelman oikaisun eli toteutuneen oikaistun tuloksen laskennan menetelmät (5, 6 ja 7).

VALVONTAMENETELMIIN PEREHTYMINEN

Valvontamenetelmistä saa yleiskuvan perehtymällä ensin lukuihin 1, 4 ja 7. Yksityiskohtaisemmin menetelmät on kuvattu luvuissa 2, 3, 5 ja 6.

1.1.1 Taseen oikaisu eli kohtuullisen tuoton laskenta

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus muodostuu oikaistuista eriytetyn taseen pysyvien vastaavien maakaasuverkko-omaisuudesta (2.1), muusta pysyviin vastaaviin kuuluvasta omaisuudesta (2.2) ja vaihtuviin vastaaviin kuuluvasta omaisuudesta (2.3).

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu pääoma saadaan laskemalla yhteen oikaistut oma pääoma (2.4.1), korollinen vieras pääoma (2.4.2) ja koroton vieras pääoma (2.4.2). Tähän lisätään vielä tasauserä (2.4.1), jolla täsmäytetään taseen eri puolet.

Kohtuullinen tuottoaste (3) lasketaan pääoman painotetun keskikustannuksen (WACC-malli) perusteella.

Kohtuullinen tuotto lasketaan verkkotoimintaan sitoutuneen oikaistun pääoman (2.4) ja kohtuullisen tuottoasteen (3.4) tulona.

1.1.2 Tuloslaskelman oikaisu eli toteutuneen oikaistun tuloksen laskenta

Toteutuneen oikaistun tuloksen laskenta aloitetaan verkonhaltijan eriytetyn tuloslaskelman mukaisesta liikevoitosta (liiketappiosta).

Toteutuneen oikaistun tuloksen laskennassa palautetaan (5.1) eriytetyn taseen mukainen palautuskelpoisten liittymismaksujen vuotuinen muutos sekä eriytetyn tuloslaskelman mukaiset verkkovuokrat, liikearvosta tehdyt poistot, eriytetyn tuloslaskelman suunnitelman mukaiset poistot ja arvonalentumiset maakaasuverkon hyödykkeistä ja muihin kuluihin kirjattu verkonosuuden myynnistä aiheutuva

myyntitappio. Muihin tuottoihin kirjattu verkonosuuden myyntivoitto sen sijaan vähennetään (5.1) toteutuneen oikaistun tuloksen laskennassa.

Tämän jälkeen vähennetään tuloksen korjauseränä rahoitusomaisuuden kohtuulliset kustannukset (5.3).

Lisäksi vähennetään kannustimien vaikutukset. Kannustimia ovat investointikannustin (6.1), tehostamiskannustin (6.2) ja innovaatiokannustin (6.3).

Laskennan lopputuloksena saadaan toteutunut oikaistu tulos.

1.1.3 Alijäämä ja ylijäämä

Tuoton alijäämä tai ylijäämä saadaan laskettua vähentämällä toteutuneesta oikaistusta tuloksesta kohtuullinen tuotto.

Tuotto on ylijäämäinen, jos vähennyslaskun tulos on plus-merkkinen. Tuotto on alijäämäinen, jos vähennyslaskun tulos on miinus-merkkinen.

1.2 Valvontamenetelmien muodostama kokonaisuus

Energiavirasto on kuvannut tässä asiakirjassa valvontamenetelmien muodostaman kokonaisuuden. Tämän kokonaisuuden pohjalta määritetään maakaasumarkkinalainsäädännössä tarkoitettu kokonaisuutena arvioiden kohtuullinen hinnoittelu.

Valvontamenetelmät muodostavat tarkkaan harkitun kokonaisuuden. Kuten markkinaoikeus on päätöksessään (MAO:271-344/06) todennut, sen ohella, että päätöksen yksittäisiä osia ja menetelmiin sisältyviä parametreja on voitava tutkia ja arvioida itsenäisesti, vahvistuspäätös ilmentää tarkkaan harkittua kokonaisuutta. Markkinaoikeus on lisäksi ratkaisussaan (MAO:247/17) todennut, että Energiaviraston tulee menetelmien kehittämistä koskevaa harkintaa tehdessään arvioida asiaa koko kyseisen verkkotoiminnan ja sen erityisvalvonnan toimivuuden kannalta. Korkein hallinto-oikeus on vastaavasti todennut ratkaisussaan (KHO:2017:124) ettei verkonhaltijakohtaisilla sopimusjärjestelyillä tai verolainsäädäntöön liittyvillä näkökohdilla ole oikeudellista merkitystä vahvistuspäätöksen tulkintakontekstissa. Edellä mainittu on otettava huomioon kokonaisuutta ja yksittäisiä menetelmiä kehitettäessä, koska menetelmät ja muuttujat ovat vuorovaikutussuhteessa keskenään.

Yksittäisten osien arvioinnissa irrallaan menetelmien muodostamasta kokonaisuudesta on noudatettava tiettyä varovaisuutta (varovaisuusperiaate). Näin esimerkiksi mahdollisista muutoksista ei aiheudu valvontamenetelmiin sisäistä ristiriitaa, epäloogisuutta tai samojen tekijöiden huomioon ottamista useaan kertaan. Varsin

pienetkin poikkeamat parametreille valituissa arvoissa saattavat lisäksi johtaa menetelmien kokonaisuuden kannalta huomattaviin eroihin.

Valvontamenetelmien laatiminen tarkkuudella, jossa jokaisen yksittäisen tekijän käsittely olisi tyhjentävästi perusteltu, ei ole hallintopäätöksen selkeyden kannalta, eikä käytännössäkään mahdollista.

Energiavirasto täsmentää tarvittaessa valvontamenetelmien sisältöä kirjallisilla ohjeilla. Antaessaan täydentävää ohjeistusta virasto soveltaa vahvistuspäätöksen menetelmiä ja periaatteita verkonhaltijoiden tasapuolisten toimintamahdollisuuksien turvaamiseksi.

VALVONNAN TAVOITTEET

Maakaasumarkkinalainsäädännön mukaan luonnollisen monopolin erityisvalvonnan päätavoitteita ovat verkkopalveluiden hinnoittelun kohtuullisuus ja verkon kehittäminen. Energiavirasto tavoitteleeekin juuri näitä valvontamenetelmien muodostamalla kokonaisuudella ja menetelmien käytännön ohjausvaikutuksilla, jotka kohdistuvat verkonhaltijan liiketoimintaan.

Valvonnan päätavoitteiden lisäksi muita keskeisiä tavoitteita ovat esimerkiksi tasapuolisuus ja verkon kehittäminen sekä liiketoiminnan pitkäjänteisyys, jatkuvuus, kehittäminen ja tehokkuus.

Tasapuolisuus tarkoittaa yhteiskunnan sisäistä tulonjakoa valvottavien yritysten omistajien ja asiakkaiden välillä. Tuottotaso ei saa olla liian korkea esimerkiksi suhteessa sellaisiin investointeihin, joita omistajat voisivat tehdä vastaavan riskitason muihin liiketoimintoihin.

Pitkäjänteisyydessä, jatkuvuudessa ja kehittämisessä on kyse siitä, että valvonnan on varmistettava tarpeelliset investoinnit ja muu verkon kehittäminen riittävän toimitusvarmuuden turvaamiseksi. Myös liiketoiminnan muu asianmukainen kehittäminen ja elinvoimaisuus pitkällä tähtäimellä on varmistettava.

Tehokkuus tarkoittaa asiakkaan haluaman palvelun aikaansaamista mahdollisimman alhaisin kustannuksin. Verkkotoiminnan hinnoitteluun ei kohdistu markkinoilta tulevaa painetta, jolloin verkonhaltijalla ei ole kannustinta tehostaa toimintaansa. Tällöin mahdollinen kustannustehottomuus voitaisiin ilman valvontaa kompensoida korkeammilla hinnoilla. Siksi monopolihinnoittelun kohtuullisuuden valvonnalla on varmistettava, että verkonhaltija saavuttaa kustannustason, johon sillä on tosiasiallinen mahdollisuus.

Kuluttajien oikeudet

Maakaasun sisämarkkinadirektiivissä (2009/73/EY 48 johdantokappale) ilmaistun tavoitteen mukaan kuluttajien edut ovat olennaisen tärkeitä. Lisäksi palvelun laadun on oltava myös verkonhaltijalle tärkeä vastuualue.

Energiaviraston tehtävänä kansallisena sääntelyviranomaisena on huolehtia kuluttajien oikeuksien toteutumisesta. Kuluttajien oikeuksia on vahvistettava, turvattava ja niihin liittyvää avoimuutta lisättävä.

VALVONNAN KEHITTÄMINEN

Valvontamenetelmät ovat keskeisiltä osiltaan vakiintuneet Energiaviraston antamien päätösten sekä niitä koskevien markkinaoikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden antamien ratkaisujen pohjalta.

Viraston tehtävänä on kehittää valvontamenetelmiä. Valvontalain esitöiden (HE 20/2013 vp, valvontalain 10 §:n yksityiskohtaiset perustelut) mukaan Energiaviraston on valmisteltava uusi vahvistuspäätös, jossa päätöksen sisältämiä menetelmiä on tarpeen mukaan kehitetty valvonnasta saatujen kokemusten perusteella. Viraston on myös saatettava vahvistuspäätös luonnosvaiheessa riittävän julkisen keskustelun kohteeksi.

Valvontaa kehittäessään Energiaviraston on otettava huomioon maakaasumarkkinalainsäädännöstä ja oikeuskäytännöstä ilmenevät luonnollisen monopolin erityisvalvonnan tavoitteet ja periaatteet. Viraston on otettava nämä huomioon myös valvontamenetelmiä soveltaessaan.

HARKINTAVALTA

Energiaviraston toimivalta on keskeisissä valvonta-asioissa etukäteistä. Lainsäädännön (direktiivi 2003/55/EY 13 johdantokappale) tavoite ennakkolliseen valvontaan siirtymisessä oli vähentää epävarmuutta sekä kalliita ja aikaa vieviä riitoja.

Maakaasumarkkinalainsäädännössä on jätetty virastolle laaja harkintavalta sen soveltamisessa. Tämä koskee myös valvontamenetelmiä ja niiden kehittämistä.

Myös korkein hallinto-oikeus on todennut (KHO 2010/86), että lainsäädännössä Energiavirastolle on jätetty laaja harkintavalta valvontamenetelmien kehittämisessä.

Valvontamenetelmiä kehittäessään ja soveltaessaan sekä valvonnassa muutenkin virasto ottaa kaikkien erityisvalvonnan osapuolien kannalta huomioon hyvän hallinnon periaatteiden ja perusoikeuksien asettamat rajat harkintavallan käytölleen.

TASAPUOLISUUS JA KOHTUULLISUUS VERKONHALTIJAN KANNALTA

Valvottavien verkonhaltijoiden kohtelun on oltava tasapuolista.

Pelkästään se seikka, että menetelmien osatekijät tuottavat eri verkonhaltijoille erilaisen lopputuloksen, ei kuitenkaan ole peruste sille, että kyseistä menetelmää ei tulisi soveltaa. Korkein hallinto-oikeus on todennut ratkaisussaan (KHO:2017:124), ettei verkonhaltijakohtaisilla näkökohdilla ole oikeudellista merkitystä vahvistuspäätöksen tulkintakontekstissa.

Toisaalta lainsäädännöstä johtuvat erityiset veloitteet on oikeuskäytännössä hyväksytty perusteeksi kantaverkonhaltijan ja jakeluverkonhaltijoiden erilaiselle kohtelulle valvontamenetelmissä (MAO:268/06).

Tarkasteltaessa verkonhaltijan kannalta, ovatko valvontamenetelmät käytännössä johtaneet kokonaisuutena tarkoituksensa mukaiseen kohtuulliseen lopputulokseen, on otettava huomioon tiettyjä seikkoja. Lainsäädännön esitöiden perusteella (HE 134/1999 vp, maakaasumarkkinalain 2 luvun 8 §:n yksityiskohtaiset perustelut) näitä ovat esimerkiksi, onko verkonhaltijan ollut mahdollista

- investoida riittävästi verkkoon
- selvittää kustannuksistaan
- maksaa omistajilleen tuottoa.

Mikäli verkonhaltija on nämä saavuttanut tai se olisi ollut mahdollista, on verkonhaltija selvinnyt veloitteistaan valvontamenetelmien puitteissa.

1.3 Vahvistuspäätöksen muuttaminen

Valvontajakson aikana Energiavirasto voi muuttaa vahvistuspäätöstä uudella päätöksellä valvontalain 13 §:ssä säädetyissä tilanteissa.

VAHVISTUSPÄÄTÖKSEN PARAMETRIEN PÄIVITTÄMINEN VALVONTAJAKSOLLE

Kuudetta valvontajaksoa varten virasto päivittää vuoden 2027 aikana valvontamenetelmien kohtuullisen tuottoasteen markkinariskipreemion (3.2.4).

Kohtuullisen tuottoasteen beeta-kerroin (3.2.3), pääomarakenne (3.2.6) ja vieraan pääoman riskipremio (3.3.2) päivitetään jo viidennen valvontajakson aikana kahden vuoden välein.

Myös yksikköhinnat päivitetään jakson investointien arvottamista varten jakson aikana. Viidennellä valvontajaksolla yksikköhinnat päivitetään vuoden 2027 aikana ja kuudennella valvontajaksolla vuoden 2031 aikana liitteen 1 periaatteita noudattaen.

Nämä päivitykset eivät ole menetelmämuutoksia, vaan kyseessä on valvontamenetelmien parametrien päivittäminen, joka vertautuu parametrien vuosittaiseen päivittämiseen esimerkiksi kohtuullisen tuottoasteen laskennassa.

Parametrien päivittäminen kuudennelle valvontajaksolle tehdään samalla tavalla kuin niiden määrittäminen viidennelle valvontajaksolle käyttäen tässä asiakirjassa kuvattuja menetelmiä.

Päivitysten osalta virasto ei anna erillistä päätöstä, vaan ne toimitetaan verkonhaltijalle tiedoksi valvontakirjeellä.

1.4 Valvontatiedot

Valvonnan edellytyksenä on, että verkonhaltija toimittaa virastolle tarvittavat valvontatiedot oikeina sekä oikeassa muodossa ja aikataulussa.

Verkonhaltijalla on valvontalain 30 §:n perusteella velvollisuus toimittaa Energiavirastolle valvonnassa tarvittavat tiedot.

1.4.1 Valvonnassa tarvittavat valvontatiedot

Valvontamenetelmien soveltamisessa tarvittavat valvontatiedot on määritetty seuraavissa asiakirjoissa

- työ- ja elinkeinoministeriön asetus maakaasuliiketoimintojen eriyttämisestä (TEMa 1306/2019, eriyttämisasetus)
- Energiaviraston maakaasuverkkotoiminnan tunnusluvuista ja niiden julkaisemisesta antama määräys (EV dnro, tunnuslukumääräys). Tunnuslukumääräys

päivitetään vuoden 2023 aikana ja julkaistaan samassa yhteydessä vahvistuspäätösten antamisen kanssa

- valvontamenetelmät (tämä asiakirja).

Keskeisiä valvontatietoja ovat eriytetyn tilinpäätöksen tiedot, verkon rakennetiedot, taloudelliset ja tekniset tunnusluvut. On kuitenkin huomioitava, että kaikki viraston valvonnan kannalta tarpeelliset tiedot ovat valvontatietoja. Näin ollen myös viraston verkkonhaltijalta pyytämät erilliset lisätiedot valvontaa varten ovat valvontatietoja.

ERIYTTÄMISASETUS

Verkonhaltija on toimitettava valvontatiedoissa eriyttämisasetuksen 7 §:n mukaisesti vahvistetut eriytetyt tilinpäätökset (tuloslaskelmat ja taseet) lisä- ja liitetietoineen.

TUNNUSLUKUMÄÄRÄYS

Verkonhaltijan on toimitettava valvontatiedoissa tunnuslukumääräyksen liitteissä mainitut tiedot ja tunnusluvut.

VALVONTAMENETELMÄT

Verkonhaltijan on toimitettava verkonrakennetiedoissa hallinnassaan ja tosiasiallisessa käytössään olevien verkkokomponenttien määrä- ja ikätiedot. Tiedot toimitetaan liitteen 1 mukaisesti jaoteltuna ja kunkin vuoden joulukuun viimeisen päivän tilannetta vastaavina arvoina.

Verkonhaltijan on toimitettava samalla jaottelulla kunkin vuoden aikana verkkoon investoitujen ja verkosta purettujen verkkokomponenttien määrä- ja ikätiedot. Jos verkkonhaltija on ostanut tai myynyt verkkoa, niin verkkonhaltijan tulee toimittaa samalla jaottelulla tieto ostettujen tai myytyjen verkkokomponenttien lukumäärästä ikätietoineen. Verkonhaltijan on ilmoitettava tämän lisäksi samalla jaottelulla korvausinvestointien määrätiedot. Myös verkkokomponenttien pitoajat on toimitettava tarvittaessa.

Verkonhaltijan on myös toimitettava verkkotoiminnan eriytetyn taseen ja tuloslaskelman oikaisuissa tarvittavat muut erittelyt. Nämä on mainittu luvuissa 2.1, 2.2, 2.4.2, 5.1, 5.2, 5.3, 6.4.1 ja 6.5.2. Verkonhaltijan on kyettävä todentamaan erittelyjen oikeellisuus luotettavalla tavalla.

1.4.2 Valvontatietojen toimittaminen

Verkonrakennetiedot on toimitettava vuosittain maaliskuun loppuun mennessä Energiavirastolle. Tiedot tilinpäätöksestä sekä teknisistä tunnusluvuista tulee toimittaa Energiavirastolle toukokuun loppuun mennessä.

Verkonhaltijan on toimitettava valvontatiedot pääsääntöisesti Energiaviraston internet-pohjaisen valvontatietojärjestelmän kautta. Lisätietojen osalta valvontatiedot toimitetaan Energiavirastolle annetun ohjeistuksen mukaisesti.

Mikäli verkkonhaltija ei toimita Energiavirastolle valvontatietoja, virasto voi asettaa sille uhkasakon valvontalain 31 §:n mukaisesti.

1.4.3 Valvontatietojen oikeellisuus

Verkonhaltijan toimittamien valvontatietojen on oltava oikeita eli todellisia ja luotettavia.

Verkonhaltijan on noudatettava valvontatietoja määrittäessään ja toimittaessaan kirjallisia ohjeita, määritelmiä ja tarkennuksia, jotka on esitetty

- eriyttämisasetuksessa
- tunnuslukumääräyksessä
- valvontamenetelmissä
- valvontatietojärjestelmässä
- viraston muissa ohjeissa.

Epäselvissä tapauksissa verkkonhaltijan on pyydettävä virastolta tarkentavia ohjeita.

Valvontatietojen oikeellisuus perustuu pääosin Energiaviraston verkkonhaltijalle osoittamaan luottamukseen. Verkonhaltija laskee ja toimittaa tiedot itsenäisesti. Virasto ei resurssiensa puitteissa kykene tarkistamaan kaikkia tietoja aukottomasti. Tämän takia korostuukin verkkonhaltijan oma juridinen ja moraalinen vastuu valvontatietojen oikeellisuudesta.

Energiavirasto korjaa havaitsemansa virheelliset valvontatiedot valvontamenetelmien mukaisiksi, mikäli verkkonhaltija ei sitä itse tee.

Verkonhaltijan on kyettävä todentamaan toimittamansa valvontatiedot Energiaviraston tekemillä valvontakäynneillä tai viraston muutoin erikseen pyytäessä.

1.5 Toimintojen eriyttäminen

Maakaasualan yrityksen on maakaasumarkkinalain 60 § mukaan eriytettävä maakaasuverkkotoiminta, maakaasun myynti- ja varastointitoiminta toisistaan sekä maakaasualaan kuulumattomasta liiketoiminnoista.

Verkonhaltijan on kirjattava eriyttämisasetuksen 4 §:n mukaisesti suoraan maakaasuverkkotoiminnalle kohdistettavissa olevat tuotot (5.1) ja kustannukset (5.2) sekä omaisuuserät (2.1, 2.2 ja 2.3) ja pääomaerät (2.4) suoraan maakaasuverkkotoiminnan eriytettyyn tilinpäätökseen.

Maakaasuverkkotoimintaan ei voi eriyttää toimintaa, joka on säädetty vapaan kilpailun piiriin kuuluvaksi. Tällainen toiminta ei kuulu myöskään valvontamenetelmien piiriin.

Energiaviraston antamassa sähkö- ja maakaasuliiketoimintojen laskennallista eriyttämistä koskevassa suosituksessa¹ on tarkennettu eriyttämiseen liittyvien asioiden käsittelyä valvontamenetelmissä.

1.6 Vuokraverkot

Verkonhaltija on tasavertaisessa asemassa riippumatta siitä, omistaako vai onko se muutoin saanut hallintaansa verkkoluvan mukaisen maakaasuverkon.

Jos verkkonhaltija on vuokrannut osittain tai kokonaan hallinnassaan olevan maakaasuverkon, toimii se tältä osin vuokraverkossa. Vuokrausjärjestely puretaan valvontamenetelmissä maakaasuverkkotoiminnan eriytettyä tasetta ja tuloslaskelmaa oikaistaessa.

Myös verkkonhaltijan, joka toimii vuokraverkossa, on kirjattava eriyttämisasetuksen mukaisesti suoraan maakaasuverkkotoiminnalle kohdistettavissa olevat tuotot ja kustannukset sekä omaisuuserät ja pääomaerät suoraan maakaasuverkkotoiminnan eriytettyyn tilinpäätökseen (1.5).

Mikäli verkkonhaltija on vuokrannut maakaasuverkkonsa tai osan siitä, on sen toimitettava valvontatiedoissa myös verkon omistajan liiketoimintaa koskevia tietoja. Tietoja on toimitettava, jos ne koskevat verkkonhaltijan verkkoluvan mukaista toimintaa ja vastuualueen verkkoa.

¹ Energiaviraston suositus, Sähkö- ja maakaasuliiketoimintojen laskennallinen ja oikeudellinen eriyttäminen (dnro 2449/421/2015), 18.12.2015, suositus päivitetään ennen 5. valvontajakson alkamista

Vuokraverkossa toimivan verkonhaltijan on tarvittaessa toimitettava virastolle eritely verkkovuokran sisältämistä kustannuseristä.

1.7 Valvontajakson aikana ostetut ja mydyt verkot

Valvontajakson aikana yhdistyvien verkkojen liiketoiminnasta ja velvoitteista vastaa liiketoimintaa jatkava verkonhaltija. Samoin se saa edukseen näitä verkkoja koskevat oikeudet.

Verkkoliiketoimintaa jatkavaa verkonhaltijaa käsitellään valvonnassa kuten laajentunutta verkkoa. Tämä tarkoittaa, että yhdistyneiden verkonhaltijoiden liiketoimintaa käsitellään yhtenä liiketoimintana.

Kesken vuotta tapahtuvassa yhdistymisessä yhtiöistä muodostetaan laskennallinen verkonhaltija, jonka katsotaan harjoittavan toimintaa yhtenä koko yhdistymisvuoden.

JÄLLEENHANKINTA- JA NYKYKÄYTTÖARVON LASKEMINEN

Ostajalle muodostuvan maakaasuverkko-omaisuuden arvon oikaisussa

- ostajan maakaasuverkon oikaistuihin jälleenhankinta- ja nykykäyttöarvoihin lisätään ostettava maakaasuverkko verkkokomponenttien lukumäärien ja ikätietojen perusteella
- ostettavien verkkokomponenttien pitoaika määräytyy ostajan kullekin verkkokomponentille aiemmin valitseman pitoajan mukaan.

Yrityskaupassa, jossa vain osa verkonhaltijan maakaasuverkosta siirtyy uudelle omistajalle, myyjän maakaasuverkon jälleenhankinta- ja nykykäyttöarvoista vähennetään myyty maakaasuverkko verkkokomponenttimäärien ja ikätietojen perusteella.

VALVONTATIEDOT

Valvontatiedoissa otetaan verkonhaltijoiden yhdistyminen huomioon yhdistymisvuoden alusta alkaen ja tiedot yhdistetään valvontamenetelmissä yhdeksi yhtiöksi.

Yhdistymistä edeltäneiden ja sitä seuraavien vuosien valvontatietojen toimittamisesta vastaa toimintaa jatkava verkonhaltija.

ALIJÄÄMÄ JA YLIJÄÄMÄ

Luovutuksensaaja tai vastaanottava verkonhaltija vastaa luovuttavan tai sulautuvan verkonhaltijan asiakkaille ylijäämien tasoittamisesta. Tämä koskee myös luovutusta tai sulautumista edeltävään valvontajakson osaan kohdistuvaa tasoitusvelvollisuutta.

Luovutuksensaaja tai vastaanottava verkonhaltija saa vastaavasti edukseen oikeuden alijäämien tasoittamiseen. Tämä koskee myös luovutusta tai sulautumista edeltävään valvontajakson osaan kohdistuvaa tasoitusmahdollisuutta.

Energiavirasto voi antaa verkkoliiketoiminnasta luopuvan tai luovutuksensaajan pyynnöstä erillisen päätöksen, jossa vahvistetaan alijäämä tai ylijäämä luovutusajankohtana.

Mikäli vain osa verkonhaltijan verkosta yhdistetään tai erotetaan toiseen verkkoon ja molemmat verkonhaltijat jatkavat luvanvaraista verkkotoimintaa, valvontajaksojen alijäämiä ja ylijäämiä ei yhdistetä.

VALVONTAPÄÄTÖS

Energiavirasto antaa valvontapäätöksen valvontajakson jälkeen vain verkkoliiketoimintaa jatkavalle verkonhaltijalle. Valvontapäätöksessä otetaan huomioon koko valvontajakson ajalta sekä vastaanottava että sulautunut verkkoliiketoiminta.

1.8 Inflaatio

Vuotuinen rahanarvon muutos, eli inflaation vaikutus, otetaan huomioon valvontamenetelmissä seuraavalla tavalla.

INFLAATION KÄSITTELY KOHTUULLISEN TUOTON LASKENNASSA

Kohtuullinen tuottoaste (WACC-%) määritetään nimellisenä eli siitä ei poisteta inflaation vaikutusta. Jotta inflaatiota ei oteta kohtuullisen tuoton laskennassa huomioon kahteen kertaan, ei verkko-omaisuutta tule uudelleen arvottaa. Tämä tarkoittaa periaatteiltaan kirjanpidon mukaista arvostusta muistuttavaa oikaisua, jossa jokaiselle eri investointivuodelle tulee määrittää omat keskimääräistä hankinta-arvoa kuvastavat jäädytetyt yksikköhinnat, joita käytetään vain kyseisen vuoden investointien oikaisuun.

Inflaatio tullaan käsittelemään verkko-omaisuuden oikaisussa seuraavasti. Ennen vuotta 2024 tehtyjen investointien arvottamisessa käytetään investointivuodesta riippumatta suoraan liitteen 1 mukaisia yksikköhintoja ja vasta vuodesta 2024

lähtien tehtyjen investointien arvottamisessa käytetään viidennen tai kuudennen valvontajakson mukaisia vuosikohtaisia yksikköhintoja.

Muun sitoutuneen oikaistun omaisuuden osalta käytetään kyseisen vuoden tilinpäätöksen eriytetyn taseen mukaisia arvoja.

Kohtuullinen tuotto saadaan kertomalla vuosittain maakaasuverkkotoimintaan sitoutunut oikaistu oma pääoma ja korollinen vieras pääoma nimellisellä kohtuullisella tuottoasteella (WACC-%). Kyseisen vuoden laskennassa käytettävä nimellinen kohtuullinen tuottoaste sisältää inflaatio-odotuksen, joten kohtuullisen tuoton laskennassa inflaation vaikutus tulee otettua huomioon kertaalleen.

INFLAATION KÄSITTELY OIKAISTUN TULOKSEN LASKENNASSA

Toteutuneen oikaistun laskennassa inflaatiokorjaus tehdään tehostamiskannustimeen. Inflaatiokorjauksessa käytetään kuluttajahintaindeksiä.

Tehostamiskannustimessa (6.2) inflaatiokorjaus tehdään vuosittain tehostamiskustannusten vertailutason laskennassa.

Inflaatiokorjauksessa käytetään kuluttajahintaindeksin (2005=100) kokonaisindeksin muutosta.

Kunkin vuoden indeksilukuna käytetään kyseisen vuoden kuluttajahintaindeksin huhti-syyskuun indeksipistelukujen keskiarvoa. Esimerkiksi vuoden 2024 osalta käytetään kuluttajahintaindeksin vuoden 2024 huhti-syyskuun indeksipistelukujen keskiarvoa.

Kuluttajahintaindeksin muutos on esitetty kaavassa 1.

$$\Delta KHI_t = \frac{KHI_t}{KHI_{t-1}} - 1 \quad (1)$$

missä

ΔKHI_t = kuluttajahintaindeksin muutos vuodelle t

t = tarkasteluvuosi

KHI_t = kuluttajahintaindeksin (2005=100) huhti-syyskuun indeksipistelukujen keskiarvo vuonna t

KHI_{t-1} = kuluttajahintaindeksin (2005=100) huhti-syyskuun indeksipistelukujen keskiarvo vuonna $t-1$

1.9 Valvontajakson aikana tehtävät laskelmat

Valvontajakson aikana Energiavirasto laskee vuosittain valvontatietojärjestelmän avulla verkonhaltijalle seuraavat tiedot

- maakaasuverkko-omaisuuden oikaistu jälleenhankinta-arvo
- maakaasuverkko-omaisuuden oikaistu nykykäyttöarvo
- maakaasuverkko-omaisuuden oikaistut tasapoistot
- maakaasuverkkotoimintaan sitoutunut oikaistu oma pääoma
- maakaasuverkkotoimintaan sitoutunut oikaistu korollinen vieras pääoma
- maakaasuverkkotoimintaan sitoutunut oikaistu koroton vieras pääoma
- maakaasuverkkotoimintaan sitoutunut oikaistu pääoma
- kohtuullinen tuotto
- toteutunut oikaistu tulos
- alijäämä tai ylijäämä
- voitonjakoluonteiset erät.

Virasto ilmoittaa nämä tiedot verkonhaltijalle valvontatietojärjestelmällä. Lisäksi virasto julkistaa ne yleisesti saataville esimerkiksi verkonhaltijan asiakkaita ja tiedotusvälineitä varten.

Energiavirasto tekee edellä mainittujen tietojen laskennan soveltaen tässä asiakirjassa kuvattuja valvontamenetelmiä ja verkonhaltijan toimittamia valvontatietoja.

Saatuaan vuotuisen laskelman tiedoksi, verkonhaltijan on tarkastettava ja ilmoitettava havaitsemistaan virheistä. Tarvittaessa virasto toimittaa uuden laskelman tiedoksi. Vuosittaiset laskelmat eivät sido Energiavirastoa ja verkonhaltija on itse vastuussa toimittamiensa valvontatietojen oikeellisuudesta.

Vaikka verkonhaltija ei kommentoisi vuotuisia laskelmia välittömästi niiden tiedoksisaannin jälkeen, ei tämä estä lausumasta asiasta myöhemmin. Viimeinen mahdollisuus lausua on valvontapäätösluonnoksesta. Valvonnan ennakoitavuuden ja sujuvuuden takia virasto kuitenkin suosittelee, että kommentit toimitetaan ensisijaisesti valvontajakson aikana heti laskelmien tiedoksisaannin jälkeen.

Viraston valvontajakson aikana tekemät vuosittaiset laskelmat eivät sisällä verkonhaltijaa koskevia veloitteita eivätkä ne siten myöskään ole hallintopäätöksiä, joista olisi muutoksenhakuoikeus. Koko valvontajaksoa koskevat laskelmat Energiavirasto vahvistaa valvontajakson päätyttyä antamallaan valvontapäätöksellä (1.10), joka on valituskelpoinen (1.11).

1.10 Valvontajakson jälkeen annettava valvontapäätös

Valvontajakson päätyttyä Energiavirasto antaa verkonhaltijalle valvontalain 14 §:n nojalla valvontapäätöksen. Tällä päätöksellä virasto vahvistaa kuinka suurella euromäärällä koko valvontajakson aikana verkonhaltijan toteutunut oikaistu tulos alittaa tai ylittää kohtuullisen tuoton määrän.

ALIJÄÄMÄ JA YLIJÄÄMÄ

Valvontapäätöksessä virasto laskee vahvistuspäätöksessä vahvistettuja menetelmiä ja verkonhaltijan toimittamia valvontatietoja soveltaen valvontajakson eri vuosien toteutuneet oikaistut tulokset yhteen ja vähentää tästä summasta vastaavien vuosien kohtuullisten tuottojen summan. Lopputuloksena saadaan laskettua koko valvontajakson alijäämä tai ylijäämä.

Jos koko valvontajakson ajalta kertyneet toteutuneet oikaistut tulokset alittavat valvontajakson kohtuullisten tuottojen määrän, verkonhaltijalle kertyy alijäämää.

Jos koko valvontajakson ajalta kertyneet toteutuneet oikaistut tulokset ylittävät kohtuullisten tuottojen määrän, verkonhaltijalle kertyy ylijäämää.

YLIJÄÄMÄN KORKOSEURAAMUS

Mikäli valvontajakson oikaistu tulos, josta on vähennetty edellisen valvontajakson mahdollinen alijäämä tai lisätty mahdollinen ylijäämä, on valvontajakson kuluessa ylittänyt kohtuullisen tuoton määrän vähintään viidellä prosentilla, on ylijäämästä maksettava korkoa. Korkona käytetään oman pääoman kohtuullisen kustannuksen (3.2) keskiarvoa kyseisen valvontajakson vuosilta.

Ylijäämään kohdistuva korkoseuraamus otetaan valvontapäätöksessä huomioon seuraavalle valvontajaksole siirtyvää alijäämää tai ylijäämää laskettaessa. Korko lasketaan valvontajakson ylijäämälle, josta on vähennetty edellisen valvontajakson mahdollinen alijäämä tai lisätty mahdollinen ylijäämä (valvontalaki 14 § ja MAO 484/15).

EDLÄVÄN VALVONTAJAKSON ALIJÄÄMÄ TAI YLIJÄÄMÄ

Valvontapäätöksessä otetaan huomioon kyseistä valvontajaksoa edeltävältä valvontajaksolta verkonhaltijalle kertynyt alijäämä tai ylijäämä. Alijäämän tai ylijäämän Energiavirasto on vahvistanut edeltävää valvontajaksoa koskevassa valvontapäätöksessä.

VALVONTAJAKSOLTA SIIRTYVÄN ALIJÄÄMÄN TAI YLIJÄÄMÄN LASKEMINEN

Taulukossa 1 on esitetty valvontajaksolta seuraavalle valvontajaksolle siirtyvän alijäämän tai ylijäämän laskenta.

Taulukko 1. Alijäämän tai ylijäämän laskenta

+	Valvontajakson kaikkien vuosien toteutuneiden oikaistujen tulosten summa
-	Valvontajakson kaikkien vuosien kohtuullisten tuottojen summa
=	Valvontajaksolta kertynyt alijäämä (-) tai ylijäämä (+)
+	Valvontajaksolta kertyneen ylijäämän mahdollinen korkoseuraamus
=	Valvontajaksolta kertynyt alijäämä (-) tai ylijäämä (+) korkoseuraamuksineen
+	Edeltävältä valvontajaksolta kertynyt valvontapäätöksen mukainen alijäämä (-) tai ylijäämä (+)*
=	VALVONTAJAKSOLTA SEURAAVALLE VALVONTAJAKSOLLE SIIRTYVÄ ALIJÄÄMÄ (-) TAI YLIJÄÄMÄ (+)

* *Edeltävää valvontajaksoa edeltävältä valvontajaksolta kertynyttä alijäämää ei oteta enää huomioon, vaikka alijäämä tai osa siitä olisi jäänyt tasoittamatta edeltävän valvontajakson aikana*

ALIJÄÄMÄN JA YLIJÄÄMÄN TASOITTAMINEN

Jos taulukossa 1 kuvatun laskennan perusteella verkonhaltijalle jää seuraavalle valvontajaksolle siirtyvää alijäämää, on se mahdollista tasoittaa vain seuraavan valvontajakson aikana.

Jos taulukossa 1 kuvatun laskennan perusteella verkonhaltijalle jää seuraavalle valvontajaksolle siirtyvää ylijäämää, on se tasoitettava seuraavan valvontajakson aikana.

Alijäämien ja ylijäämien tasoittamiseen voi kuitenkin painavasta syystä hakea Energiavirastolta lisäaikaa.

Energiaviraston on verkonhaltijan hakemuksesta pidennettävä alijäämän tasoitusjaksoa enintään neljällä vuodella, jos verkonhaltija ei ole voinut kattaa alijäämää maakaasumarkkinalain 24 §:ssä säädetyn korotuskattosäätelyn vuoksi. Pidennys koskee tällöin sitä alijäämän osaa, jota verkonhaltija ei ole voinut kattaa maakaasumarkkinalain 24 §:ssä säädetyn siirto- ja jakelumaksujen korotusten rajoittamisen vuoksi. Hakemus on tehtävä ennen tasoitusjakson päättymistä.

1.11 Muutoksenhaku vahvistus- ja valvontapäätöksiin

Energiaviraston ennen valvontajakson alkua antama vahvistuspäätös ja valvontajakson päätyttyä antama valvontapäätös ovat hallintopäätöksiä. Verkonhaltija voi hakea näihin päätöksiin muutosta valvontalain 36 §:n 2 momentin mukaisesti.

Muutosta haetaan valittamalla markkinaoikeuteen. Markkinaoikeuden antamaan päätökseen on mahdollisuus hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Myös virasto voi hakea muutosta markkinaoikeuden päätökseen valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jos markkinaoikeus on päätöksellään muuttanut vahvistus- tai valvontapäätöstä.

Valvontalain 38 §:n mukaan vahvistus- ja valvontapäätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, ellei virasto ole päätöksessä toisin määrännyt. Myös muutoksenhakutuomioistuimella on oikeus antaa määräyksiä päätöksen täytäntöönpanosta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

2 VERKKOTOIMINTAAN SITOUTUNUT OIKAISTU OMAISUUS JA PÄÄ- OMA

VERKKOTOIMINTAAN SITOUTUNEEN OMAISUUDEN OIKAISU

Verkkotoimintaan sitoutuneen omaisuuden oikaisussa lähtökohtana on verkonhaltijan eriytetyn taseen vastaavaa-puoli, jota oikaistaan luvuissa 2.1, 2.2 ja 2.3 esitetyillä tavoilla.

Oikaistaessa eriytetyn taseen vastaavaa-puoli, saadaan oikaistun taseen loppusummana verkkotoimintaan sitoutuneen oikaistun omaisuuden arvo.

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus muodostuu seuraavista eristä

- oikaistu pysyvien vastaavien maakaasuverkko-omaisuus (2.1)
- oikaistu pysyviin vastaaviin kuuluva muu omaisuus (2.2)
- oikaistu vaihtuviin vastaaviin kuuluva omaisuus (2.3).

VERKKOTOIMINTAAN SITOUTUNEEN PÄÄOMAN OIKAISU

Verkkotoimintaan sitoutuneen pääoman oikaisussa lähtökohtana on verkonhaltijan eriytetyn taseen vastattavaa-puoli, jota oikaistaan luvussa 2.4 esitetyillä tavoilla.

Oikaistaessa eriytetyn taseen vastattavaa-puoli, saadaan oikaistun taseen loppusummana verkkotoimintaan sitoutuneen oikaistun pääoman arvo.

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu pääoma muodostuu seuraavista eristä

- oikaistu oma pääoma (2.4.1)
- oikaistu korollinen vieras pääoma (2.4.2)
- oikaistu koroton vieras pääoma (2.4.2)
- tasauserä (2.4.1).

2.1 Pysyviin vastaaviin kuuluvan maakaasuverkko-omaisuuden oikaisu

Maakaasuverkko on suurin yksittäinen, joskin useista eri komponenteista koostuva osa verkonhaltijan omaisuutta eli eriytetyn taseen pysyviä vastaavia.

Maakaasumarkkinalain mukaan maakaasuverkolla tarkoitetaan maakaasun siirtoon tai jakeluun tarkoitettua kokonaisuutta, joka muodostuu toisiinsa liitetyistä

- maakaasuputkista ja -putkistoista
- kaikista niihin kuuluvista säiliöistä, laitteista ja laitteistoista, joiden sisältönä on maakaasu.

Maakaasuverkko-omaisuuden arvo oikaistaan valvontamenetelmissä vastaamaan sen todellista hankintahetken keskimääräistä käyttöarvoa käyttämällä keskimääräisiä hankintahetken arvossa olevia yksikköhintoja. Oikaisu tehdään siten, että kohtuullisen tuoton laskennassa ei käytetä eriytetyn taseen mukaista arvoa. Tämän sijaan käytetään oikaistusta maakaasuverkon jälleenhankinta-arvosta (2.1.1) laskettua oikaistua maakaasuverkon nykykäyttöarvoa (2.1.2).

PERUSTEET YKSIKÖHINTOJEN KÄYTÖLLE

Hinnoittelun kohtuullisuuden valvonnan tulisi perustua yritysten maakaasuverkko-omaisuuden todelliseen käyttöarvoon, joka kuvaa yrityskohtaista markkina-arvoa, eikä esimerkiksi yritysjärjestelyiden perusteella määritettyihin kaupallisiin markkina-arvoihin, jotka voivat sisältää maakaasuverkkotoimintaan kuulumattomia arvostus- tai järjestelyeriä. Verkkotoiminnan hinnoitteluun ei kohdistu markkinoilta tulevaa painetta, jolloin verkonhaltijalla ei ole kannustinta tehostaa toimintaansa. Mahdollinen kustannustehottomuus voidaan kompensoida korkeammilla hinnoilla, joten monopolihinnoittelun arvioinnissa on arvioitava, mikä on yrityksen kustannustaso verrattuna kustannuksiin, joihin yrityksellä olisi tosiasiallinen mahdollisuus. Hinnoittelun kohtuullisuuteen sisältyy sääntelyn kautta asetettu taloudellisesti tehokkaaseen toimintaan kannustava elementti, jonka avulla voidaan varmistaa, että verkonhaltijan toiminnan kustannustehokkuus toteutuu.²

Energiaviraston tehtäviin kuuluu muun muassa edistää asiakkaiden tarpeisiin suuntautuneiden varmojen, luotettavien, tehokkaiden ja syrjimättömästi toimivien sähkö- ja maakaasuverkkojen kehitystä kustannustehokkailla tavoilla sekä edistää asianmukaisten edellytysten varmistamista sähkö- ja maakaasuverkkojen tehokkaalle ja luotettavalle käytölle pitkän aikavälin tavoitteet huomioon ottaen. Hinnoittelussa noudatettavien menetelmien vahvistamista koskevassa päätöksessä voidaan määrätä verkkotoimintaan tai palveluun sidotun pääoman

² Hallituksen esitys (HE 50/2017 vp, s.79-80)

arvostusperiaatteista sekä verkkotoiminnan tehostamiseen kannustavista tavoitteista ja niiden määrittämistavasta sekä menetelmistä, joilla tavoitteita sovelletaan hinnoittelussa.³

Luonnollisen monopolin erityisvalvonnan keskeisiä tavoitteita ovat tasapuolisuus, jatkuvuus ja tehokkuus. Tehokkuus tarkoittaa asiakkaan haluaman palvelun aikaansaamista mahdollisimman alhaisin kustannuksin.⁴

Edellä oleviin kohtiin viitaten yksikköhintoja käytetään verkko-omaisuuden oikaisussa, jotta lainsäädännön tavoitteet kohtuullisen hinnoittelun valvonnalle ja investointien kustannustehokkuudelle on mahdollista saavuttaa mahdollisimman hyvin. Lainsäädännön tavoitteet edellyttävät kustannustehokkuuteen ohjaavaa periaatetta, jolla voidaan ottaa kantaa siihen, että minkä suuruinen investointien kohtuullinen kustannustaso verkonhaltijan olisi voinut olla keskimäärin mahdollista saavuttaa. Yksikköhintojen kautta tehtävällä oikaisulla päästään tähän tavoitteeseen.

Verkonhaltijan verkko-omaisuus oikaistaan vuosittain investointivuosisikohtaisilla jäädytetyillä yksikköhinnoilla sekä verkonhaltijoilta kerättävillä valvontatiedoilla, jotta verkko-omaisuus vastaisi keskimäärin sen todellista kohtuullista käyttöarvoa. Huomioitavaa asiassa on kuitenkin se, että lopullisen käyttöarvon määrittämiseen vaikuttaa kuitenkin se, miten menetelmissä huomioidaan inflaatio.

Verkonhaltijoiden tasearvot eivät vastaa verkon todellista arvoa erilaisten kirjanpitoikäntöjen ja kirjanpidon lyhyempien poistoaikojen takia. Yksikköhintoja käytetään, jotta investointeihin kohdistuu tehostamisvaade ja estetään verkko-omaisuuden arvon keinotekoinen tai perusteeton nostaminen sekä ohjataan verkonhaltijoita toimimaan kustannustehokkaasti.

Yksikköhinnat kannustavat verkonhaltijoita tehostamaan investointejansa sekä estävät tehottomasti tai huonoilla urakointisopimuksella tehtyjen investointien korkeampien kustannuksien siirtymisen asiakkaiden hinnoitteluun. Lisäksi yksikköhinnoilla pystytään valvomaan, että verkko-omaisuuteen ei sisälly sinne kuulumattomia kustannuseriä. Yksikköhintojen tarkoitus on kannustaa pitkäjänteiseen tehostamiseen investoinneissa ja etsimään aiempaa kustannustehokkaampia tapoja täyttää tarpeet verkon rakentamiselle.

Yksikköhintojen päivittäminen

³ Laki sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta 4 §

⁴ Hallituksen esitys (HE 127/2004 vp s. 7)

Yksikköhinnat ovat keskimääräisiä komponenttikohtaisia hintoja, jotka perustuvat verkonhaltijoiden toteutuneiden verkkoinvestointien kustannuksiin. Yksikköhinnat selvitetään ja määritetään jokaiselle valvontajaksolle erikseen, jotta ne kuvastaisivat keskimäärin riittävän kustannusvastaavasti uusien verkkoinvestointien kohtuullista hankintakustannusta.

Yksikköhinnat päivitetään neljän vuoden välein. Tiheämpi päivitysväli on käytännön tasolla haasteellista toteuttaa sen suuren työmäärän vuoksi niin verkonhaltijoiden kuin virastonkin osalta. Tiheämmän päivityksen ei ole toistaiseksi katsottu tuovan siinä määrin lisäarvoa, että sen tekeminen olisi perusteltua.

Yksikköhinnat päivitetään viidennen valvontajakson investoinneille viidennen valvontajakson vuoden 2027 aikana ja kuudennen valvontajaksoin aikaisille investoinneille kuudennen valvontajakson vuoden 2031 aikana. Yksikköhintakyselyssä selvitetään jokaisen verkkokomponentin osalta keskimääräinen yksikkökustannus kahden viimeisimmän investointivuoden osalta. Tämä tarkoittaa sitä, että jaksolle sovellettavat yksikköhinnat perustuvat oletusarvoisesti jakson kahden keskimmäisen vuoden investointikustannuksiin.

Verkkokomponentit sekä yksikköhinnat ja niiden määrittämissä periaatteet on esitetty liitteessä 1. Jaksojen yksikköhintapäivityksissä tullaan käyttämään vastaavia periaatteita.

VERKKO-OMAISUUDEN OIKAISU LIITTEEN 1 ULKOPUOLISILLE KOMPONENTEILLE

Jos säänneltyyn verkko-omaisuuteen kuuluva komponentti ei sisälly liitteen 1 mukaisiin verkkokomponentteihin, komponentti voidaan tapauskohtaisen tarkastelun jälkeen ottaa huomioon tilinpäätöksen mukaisessa tasearvossaan. Toisin sanoen, jos kyseessä on sellainen komponentti, jolle ei löydy yksikköhintaluettelosta määrittämiä keskimäärin vastaavaa komponenttia, investointiin ei kohdistu yksikköhintojen tehostamisvaade. Jos kustannuserä liittyy johonkin komponenttiin, joka löytyy yksikköhintaluettelosta, niin tällöin kustannuserän katsotaan lähtökohtaisesti kuuluvaksi keskimäärin jo yksikköhintoihin eikä tasearvojen kautta tehtävä huomiointi ole perusteltua. Tasearvojen kautta tehtävä arvostaminen on tarkoitettu vain niille komponenteille, jotka eivät sisälly mihinkään yksikköhintaluettelon komponenttien sisältämiin kokonaisuuksiin. Esimerkiksi järjestelmät ovat tällaisia.

Energiavirasto tulee keräämään verkon rakennetietoihin erillisen erittelyn niistä verkko-omaisuuden investoinneista, jotka huomioimaan kirjanpitoarvossaan. Verkonhaltijan tulee vuosittain täsmäyttää ja muuttaa näitä tietoja, jotta ne vastaavat kirjanpidon mukaisia arvoja ja poistoja. Kaikki verkkokomponentit huomioidaan siis rakennetietojen raportoinnin kautta, riippumatta siitä löytyykö komponentille

yksikköhintaa vai ei. Tämä tarkoittaa sitä, että kaikki verkkokomponentit tulee huomioida verkon aineellisten tai aineettomien hyödykkeiden kautta ja muihin aineellisiin tai aineettomiin hyödykkeisiin ei tule ilmoittaa verkkokomponenttien kustannuseriä. Vanhat muissa aineellisissa tai aineettomissa hyödykkeissä olevat verkkokomponentteihin liittyvät kustannuserät tulee siis siirtää verkon hyödykkeiden puolelle.

Verkonhaltijan on toimitettava valvontatietojen (rakennetietojen) toimittamisen yhteydessä riittävä selvitys ja perusteet, joiden pohjalta Energiavirasto arvioi, hyväksytäänkö komponentti tasearvossaan vai ei. Selvityksestä tulee käydä ilmi, miksi kyseinen normaalista poikkeava komponentti tai ratkaisu on ollut välttämättöntä tai järkevää tehdä verkkotoiminnan kannalta ja tarvittaessa osoittaa ratkaisun kustannustehokkuus verrattuna muihin mahdollisiin ratkaisuihin.

Vuonna 2025 valvontatietojen toimittamisen yhteydessä verkkonhaltijan tulee selvittää ja toimittaa Energiavirastolle tiedot kaikista kustannuseristä, jotka on aiemmin tai vielä nykyiselläänkin kirjattu muihin aineellisiin hyödykkeisiin tai muihin aineettomiin hyödykkeisiin ja huomioitu kirjanpitoarvossaan. Tällä tarkastetaan, että kustannuserää ei huomioida kahteen kertaan. Samassa erittelyssä tulee myös erotella omiin kokonaisuuksiin ne taseen kustannukset, jotka eivät liity verkon komponentteihin.

Verkkotoiminnan järjestelmät ja käytönvalvonnan viestiverkot

Järjestelmille ja viestiverkoille ei voida soveltaa aiempien valvontajaksojen tavoin enää keskimääräisiä yksikköhintoja. Tämä johtuu siitä, että Energiaviraston tekemän yksikköhintaselvityksen perusteella suuri osa järjestelmien kustannuksista on kuluu, kun järjestelmiä hankitaan suurelta osin palveluina ja vuosittaisilla maksuilla.

Osa verkkonhaltijoista kuitenkin aktivoi edelleen jonkin verran tietojärjestelmiin liittyviä kustannuseriä. Lisäksi vuosittaisissa kustannuksissa yhtiöiden välillä on suu-rehkoja eroja niin kuluissa kuin aktivoinneissa. Osalla yhtiöistä järjestelmien ja viestiverkkojen kustannukset ovat miltei kokonaan kuluu ja osalla taas yksittäisiin järjestelmiin on tehty jonakin vuonna isompi aktivointi ja/tai pienempiä aktivointeja useampana vuonna.

Neljännellä ja viidennellä valvontajaksolla käytettiin vielä vuonna 2010 viraston teettämään selvitykseen pohjautuvia yksikköhintoja. Tällöin käytössä olleilla järjestelmien yksikköhinnoilla oikaistiin verkkonhaltijoiden verkko-omaisuutta siten, että kustannuksia ilmoitettiin verkkovuokriin, jotta kuluja ei tulisi huomioiduksi kahteen kertaan. Näin ollen kyseiset kustannukset tai kulut eivät ole mukana ainakaan

kaikilta osin tehostamiskannustimeen sisältyvissä kontrolloitavissa olevissa operatiivisissa kustannuksissa.

Edellä olevaan viitaten järjestelmät ja viestiverkot tullaan käsittelemään siten, että viidennellä ja kuudennella valvontajaksolla aktivointien osalta verkkotoiminnan kannalta tarpeelliset ja kustannustehokkaat järjestelmäratkaisut huomioidaan lähitökohtaisesti tilinpäätöksen mukaisessa tasearvossaan. Vastaavasti kulut huomioidaan läpilaskutuseränä viidennellä valvontajaksolla, kun taas kuudennella valvontajaksolla ne huomioidaan normaalisti tehokkuuskannustimessa kontrolloitavana kuluna. Näin ollen kaikilta yhtiöiltä saadaan kerättyä viidennen valvontajakson osalta järjestelmien toteutuneet kulut ja kyseiset kustannukset huomioidaan kuudennella valvontajaksolla tehostamiskannustimen vertailutasossa.

PITOAJAT

Pitoaikoja käytetään maakaasuverkko-omaisuuden oikaistun nykikäyttöarvon ja oikaistujen tasapoistojen laskentaan.

Pitoaikavälit eri verkkokomponenteille on esitetty liitteessä 1.

Pitoaikavälit eri verkkokomponenteille on esitetty liitteessä 1. Mikäli verkkokomponentille ei ole määritetty pitoaikaväliä, pysyy sen oikaistu nykikäyttöarvo vakiona valvontajakson ajan. Ojille pitoaika määrittyy putkien perusteella.

Verkonhaltijan on valittava pitoaikavälien puitteissa verkkokomponenttiansa pitoajat vastaamaan todellisia keskimääräisiä teknistaloudellisia pitoaikoja. Tällä tarkoitetaan aikaa, jonka verkkokomponentit ovat keskimäärin tosiasiallisessa käytössä ennen niiden korvaamista. Valituilla pitoajoilla otetaan huomioon verkonhaltijan kunnossapito- ja investointistrategia.

Verkonhaltijan on toimitettava verkkokomponenteille valitsemansa keskimääräiset teknistaloudelliset pitoajat vuoden 2025 maaliskuun loppuun mennessä vuoden 2024 rakennetietojen ilmoittamisen yhteydessä. Verkonhaltijan ei ole mahdollista muuttaa tämän jälkeen valitsemiaan pitoaikoja.

Energiavirasto tulee keräämään valvontajaksolla verkonhaltijoilta verkosta purettujen komponenttien ikätietoja, joiden perusteella virasto valvoo, että valitut keskimääräiset pitoajat valvontajaksolla eivät eroa merkittävästi toteutuneista pitoajoista. Mikäli valitut pitoajat eroavat merkittävästi todellisista purkujen keskimääräisistä ikätiedoista, Energiavirasto tulee korjaamaan lopulliselle valvontapäätökselle pitoajat vastaamaan paremmin todellisia keskimääräisiä pitoaikoja.

IKÄTIEDOT

Ikätietoja käytetään verkko-omaisuuden oikaistun nykykäyttöarvon laskentaan sekä vuoden 2024 tai sitä uudempia investointeja koskevien purkujen investointivuoden ja sovellettavan jäädytetyn yksikköhinnan selvittämiseen sekä muutoinkin laskennassa, jos on tarve selvittää sovellettava jäädytetty yksikköhinta.

Verkonhaltijan on selvitettävä jokaisen verkon komponentin todellinen ikätieto jokaisen valvontavuoden lopussa. Tämä tieto on selvitettävä myös vuoden aikana tehtyjen purkujen osalta. Näiden ikätietojen avulla verkko oikaistaan verkko-omaisuuden oikaisuperiaatteen edellyttämällä tavalla oikealle tasolle.

Todellisella ikätiedolla tarkoitetaan komponentin käyttöikää eli ensimmäisestä käyttöönottohetkestä tai valmistusvuodesta laskettua ikää.

Ilmoitettaessa vuoden 2024 tai sitä uudempi investointi ensimmäistä kertaa valvontatietoihin, tulkitaan komponentin iäksi 0 vuotta, jos kyse on täysin uudesta investoinnista, joka on otettu käyttöön vuoden loppuun mennessä. Aiemmin tuottopohjassa olleen komponentin ikä määritetään normaalisti sen ajanhetken mukaan, jolloin komponentti on ensi kertaa ollut tuottopohjassa. Ennen vuotta 2024 tehtyjen investointien osalta käytetään komponentin todellista tarkkaa käyttöönottopäivästä laskettua ikää. Mikäli tämä ei ole tiedossa, käytetään ikänä 0,5 vuotta.

Niille komponenteille, joille verkkonhaltija ei kykene selvittämään todellista ikää, käytetään komponentin ikänä laskennassa valittua pitoaikaa. Toisin sanoen näille komponentille lasketaan vain tasapoistoa oletuksella, että komponentti olisi pitoajan ikäinen.

YMPÄRISTÖOLOSUHDELUOKAT

Erilaiset toimintaympäristöt investoinneille otetaan huomioon verkko-omaisuuden oikaisussa komponenttirakenteiden ohella osaksi myös hyödyntäen yksikköhintaluettelon mukaisia ympäristöolosuhdeluokkia. Ympäristöolosuhdeluokat perustuvat Suomen Ympäristökeskuksen ylläpitämiin karttapohja-aineistoihin. Tarkemmat määritykset eri ympäristöolosuhdeluokille on kuvattu yksikköhintaluettelon verkko-komponenttien määrityksissä.

Ympäristöolosuhdeluokkia sovelletaan jakeluverkon kaasuputkiojien kaivuolosuhteisiin.

Verkonhaltijan on valvontajakson jokaisena vuonna selvitettävä ympäristöolosuhdeluokat niille liitteen 1 verkkokomponenteille, joille ympäristöolosuhdemääritystä tarvitaan. Verkonhaltijan tulee pystyä tarvittaessa todentamaan selkeästi ja

läpinäkyvästi olosuhteiden määrittäminen Energiavirastolle. Jos verkonhaltija ei pysty todentamaan karttapohja-aineistojen perusteella olosuhteita Energiavirastolle, verkonhaltijan on mahdollista käyttää ympäristöolosuhteiden luokittelussa vain helppoa olosuhdetta.

VERKKOTOIMINTAAN KUULUMATTOMAT KOMPONENTIT

Verkkotoimintaan kuulumattomia komponentteja ja omaisuuseriä ei lasketa mukaan verkkotoimintaan sitoutuneeseen oikaistuun omaisuuteen. Tällaisia ovat esimerkiksi maa-alueet, jotka eivät ole verkkotoiminnan tosiasiallisessa käytössä. Näille erille ei saa lainkaan kohtuullista tuottoa, koska ne eivät ole verkkotoimintaa.

Verkkotoimintaan eivät kuulu komponentit, jotka eivät ole

- verkonhaltijan hallinnassa vaan ovat verkonhaltijan käytössä varallisuusoikeudellisella järjestelyllä, jossa verkon hallintaoikeus ei siirry verkon omistajalta (nk. osallistuminen toisen käyttöomaisuuteen)
- verkonhaltijan kehittämisvelvollisuuden piirissä
- verkonhaltijan verkkoluvan mukaista verkkotoimintaa.

Vuokraverkossa verkkotoimintaan eivät edellä mainittujen lisäksi kuulu komponentit, joita ei ole sisällytetty vuokratusta verkosta tehtyyn vuokrasopimukseen.

OIKAISTAVAAN VERKKO-OMAISUUTEEN KUULUMATTOMAT KOMPONENTIT

Ne komponentit, jotka eivät kuulu verkkotoimintaan eivät voi myöskään kuulua maakaasuverkko-omaisuuteen. Lisäksi oikaistavaan maakaasuverkko-omaisuuteen eivät kuulu komponentit, jotka eivät ole

- liitetty verkkoon
- tosiasiallisessa käytössä, esimerkiksi varastoidut laitteet ja materiaalit
- aiheuttaneet verkonhaltijalle hankintakustannuksia
- verkon toiminnan kannalta tarpeellisia.

Lisäksi oikaistavaan verkko-omaisuuteen eivät kuulu ne komponentit, jotka eivät ole kokonaan aktivoitu kirjanpidossa investoinniksi. Esimerkiksi komponenttia, josta osa roikkuu vielä kirjanpidossa keskeneräisissä investoinneissa, ei saa ilmoittaa rakennetietoihin oikaistaviin omaisuuseriin, koska muutoin omaisuus huomioidaan kahteen kertaan. Vastaavat komponentit tulee ilmoittaa rakennetietoihin vasta siinä vaiheessa, kun niiden osalta kaikki keskeneräiset investoinnit on kirjanpidossa kirjattu valmiiksi.

Myöskään komponentteja, joiden kustannukset on kirjattu kuluksi ei saa ilmoittaa verkon rakennetiedoissa oikaistavaan verkko-omaisuuteen, koska muutoin kustannukset huomioidaan menetelmissä kahteen kertaan.

VERKON RAKENTAMISEEN SAADUT TUET

Verkonhaltija voi saada tukia tai muita kompensatioita verkkoon tehtäviin investointeihin esimerkiksi Suomen valtiolta tai Euroopan Unionilta. Lähtökohtaisesti kyse on aina tuesta, jos jokin taho osallistuu suoraan verkkonhaltijan rakentamiskustannuksiin.

Verkon rakentamiseen saaduilla tuilla tai kompensatioilla rahoitettuja komponentteja ei lasketa mukaan verkko-omaisuuden oikaistuun jälleenhankinta- ja nykykäyttöarvoon. Vastaavat tuet eliminoidaan pois laskennasta ilmoittamalla verkko-komponenttien määriin vain se osuus, jolle tukea ei ole saatu. Tuettua osuutta ei saa ilmoittaa oikaistaviin rakennetietoihin. Tuella rahoitetun verkonosan tiedot ilmoitetaan kuitenkin rakennetiedoissa erikseen annettujen ohjeiden mukaan lisätietoihin. Tämä koskee kaikkia, myös vanhempia investointeja.

Verkonhaltijan on toimitettava verkon rakennetietojen toimittamisen yhteydessä selvitys kaikkien saamiensa tukien ja muiden kompensatioiden määrästä tosiasiallisesti käytössä olevien verkkokomponenttien osalta. Selvityksestä on käytävä ilmi verkkokomponenttikohtaisesti siihen kohdistetun tuen määrä.

Energiavirasto antaa tarvittaessa lisäohjeita tuella rahoitettujen komponenttien ilmoittamisesta valvontatietoihin.

VUOKRAVERKOT

Vuokratun verkon komponentit sisällytetään maakaasuverkkotoimintaan sitoutuneeseen oikaistuun omaisuuteen. Vuokrausjärjestely puretaan samoin periaattein sekä yksittäiselle komponentille että suuremmalle kokonaisuudelle.

Verkonhaltijan on pystyttävä yksilöimään kaikki komponentit, jotka kuuluvat verkko-vuokraan.

Verkonhaltijan on mahdollista ilmoittaa vuokraamansa komponentti valvontatietoihin vain, jos komponentin omistaja ei ole ilmoittanut sitä omaan verkko-omaisuuteensa.

2.1.1 Oikaistu jälleenhankinta-arvo ja tasapoisto

Verkko-omaisuuden oikeaoppinen ja perusteltu oikaistu on sidoksissa kohtuullisen tuottoasteen määrittämiseen.⁵ Verkko-omaisuuden oikaistu jäädytetty jälleenhankinta-arvo ja tasapoisto määritetään valvontajakson kaikille vuosille kunkin vuoden joulukuun viimeisen päivän mukaisessa tilanteessa.

Jäädytetyn jälleenhankinta-arvon määrittäminen perustuu kirjanpitoarvoja simuloivaan periaatteeseen, jossa tehdyt investoinnit arvotetaan hankintavuoden arvoon keskimääräisiä yksikköhintoja käyttämällä. Näin tehdään, jotta inflaatio tulee otettua oikein huomioon, koska kohtuullisen tuottoasteen määrittämisessä tullaan käyttämään nimellistä tuottoastetta.

Periaatetta tullaan noudattamaan tarkalla tasolla kuitenkin vasta uusien vuodesta 2024 lähtien tehtäviin investointeihin. Ennen vuotta 2024 tehtyjen investointien arvottaminen ja jäädytetyn jälleenhankinta-arvon määrittäminen perustuu vuoden 2023 lopun mukaiseen tosiasiallisesti käytössä olevaan verkkoon, joka uudelleen arvotetaan käyttämällä liitteen 1 mukaista yksikköhintaluetteloa ja yksikköhintoja ilman inflaatiokorjausta. Eli ennen vuotta 2024 investoidun verkonarvo määritetään suoraan liitteen 1 mukaisilla yksikköhinnoilla, riippumatta investointivuosista. Vastaavasti vuodesta 2024 lähtien tehtyjen investointien osalta jäädytetty jälleenhankinta-arvo määritetään investointivuosi-kohtaisilla viidennen tai kuudennen valvontajakson mukaisilla yksikköhinnoilla, joka on kuvattu tarkemmin osiossa ”Yksikköhintojen soveltaminen ja indeksikorjaaminen”.

Ennen vuotta 2024 tehtyä investointia koskeva purku lasketaan liitteen 1 yksikköhintojen perusteella ja vuoden 2024 tai uudempaa investointia koskeva purku arvotetaan investointivuoden mukaisella yksikköhinnalla.

Jäädytetyn jälleenhankinta-arvon (jäljempänä JHA) laskentaperiaate verkkokomponentille vuonna n on esitetty alla olevassa kaavassa.

$$JHA_n = JHA_{<2024} + \sum_{2024}^n (INV_{määrä_t} \times YH_t - Purut_t) \quad (2)$$

$Purut_t$ = Vuoden t puruille laskettu jälleenhankinta-arvo käyttäen purkujen investointivuosien yksikköhintoja

$JHA_{<2024}$ = Ennen vuotta 2024 investoitujen tosiasiallisesti käytössä olevien komponenttien JHA vuonna n

INV_t = Vuoden t investointimäärä

⁵ DFC Economics S.r.l., Rate-base adjustment for inflation in energy networks regulation: A report for Energiavirasto, 2.10.2023

YH_t = Vuoden t yksikköhinta

Alla olevassa kaavassa esitetty, miten vanha massa eli ennen vuotta 2024 investoidun mutta vielä tosiasiallisesti käytössä olevien komponenttien jäädytetty jälleenhankinta-arvo lasketaan verkkokomponentille vuonna n.

$$JHA_{<2024} = INV_{\text{määrä}<2024} \times YH_{\text{liite1}} \quad (3)$$

$INV_{\text{määrä}<2024}$ = Ennen vuotta 2024 investoitujen tosiasiallisesti käytössä olevien komponenttien yhteismäärä vuonna n

YH_{liite1} = Liitteen 1 mukainen yksikköhinta

Verkonhaltija ilmoittaa siis ennen vuotta 2024 investoitujen verkkokomponenttien tiedot lähtökohtaisesti samoin periaattein kuin neljännellä valvontajaksolla. Järjestelmiä ja viestiverkkoja ei oteta laskennassa huomioon, koska ne otetaan huomioon tasearvossaan.

Yksikköhintojen soveltaminen ja indeksikorjaaminen

Ennen vuotta 2024 investoidulle mutta tosiasiallisesti käytössä olevalle verkkomasalle käytetään aina investointivuodesta riippumatta liitteen 1 mukaisia yksikköhintoja. Kuitenkin vuodesta 2024 lähtien jokaiselle investointivuodelle määritetään oma investointivuosi-kohtainen yksikköhinta. Jotta investointivuoden komponenttien oikaisussa yksikköhinta vastaisi keskimäärin paremmin investointihetken keskimääräistä kustannustasoa, eli yksikköhinta vastaisi paremmin investointiajanhetken arvoa, valvontajaksojen aikaisille investoinneille sovellettavia yksikköhintoja tullaan korjaamaan kuluttajahintaindeksin muutoksella eri vuosille ja valvontajakson investointeihin sovellettavat yksikköhinnat selvitetään kullekin jaksolle erikseen jakson investointikustannuksiin perustuen.

Viidennen valvontajakson investointien arvottamiseen tullaan soveltamaan viidennen valvontajakson aikana selvitettäviä viidennen valvontajakson kustannustietoihin pohjautuvia investointivuoteen inflaatiokorjattuja yksikköhintoja (jäljempänä 5. jakson yksikköhinnat). Vastaavasti kuudennen valvontajakson aikana tehtyihin investointeihin käytetään kuudennen valvontajakson investointien kustannuksiin pohjautuvia yksikköhintoja (jäljempänä 6. jakson yksikköhinnat). Koska lopulliset yksikköhinnat tullaan selvittämään vasta valvontajakson loppupuolella, vuosittaisissa kohtuullisen tuoton arviolaskelmissa jakson aikana tehtyjen investointien arvon estimointiin tullaan tätä ennen käyttämään tuoreinta saatavilla olevaa jakson yksikköhintatietoa, eli edellisen jakson lopulla päivitettyjä yksikköhintoja. Toisin

sanoen kuudennella valvontajaksolla käytetään kohtuullisen tuoton vuosittaisissa arviolaskelmissa jälleenhankinta-arvon määrittämiseen liitteen 1 mukaisia indeksi-korjattuja yksikköhintoja, kunnes tarkemmat ja varsinaiset kyseistä jaksoa koskevat yksikköhinnat on selvitetty.

Näin tehdään, jotta investoinnit saadaan oikaistua jakson lopullisille laskelmille tarkemmalle tasolle vastaamaan paremmin jakson aikaista keskimääräistä kustannustasoa ennen yksikköhintojen lopullista jäädyttämistä. Esimerkiksi, kun jakson aikana päivitettävät yksikköhinnat perustuvat oletettavasti pääosin vuosien 2025–2026 aikana tehtyihin investointeihin ja yksikköhintaluettelo on esitetty vuoden 2026 arvossa, niin kyseistä yksikköhintaa ei tarvitse korjata kuluttajahintaindeksillä kuin enimmillään muutaman vuoden ja yksikköhinta tulee kuvaamaan tarkemmin kuudennen valvontajakson toteutunutta keskimääräistä kustannustasoa.

Alla olevassa kaavassa on kuvattu periaate, miten yksikköhinta määritetään viidennellä valvontajaksolla vuosien 2024–2027 investoinneille.

$$YH_t = \frac{KHI_t}{KHI_n} \times YH_{5,jakso_n} \quad (4)$$

YH_t = yksikköhinta vuoden t investoinneille

KHI_t = kuluttajahintaindeksin (2005=100) huhti-syyskuun indeksipistelukujen keskiarvo vuonna t

KHI_n = kuluttajahintaindeksin (2005=100) huhti-syyskuun indeksipistelukujen keskiarvo vuonna n

$YH_{5,jakso_n}$ = Viidennen valvontajakson yksikköhinta vuoden n arvossa

Alla olevassa kaavassa on esitetty, miten kuudennella valvontajaksolla sovelletaan yksikköhintoja kuudennen valvontajakson aikana tehdyille vuosien 2028–2031 aikaisille investoinneille.

$$YH_t = \frac{KHI_t}{KHI_n} \times YH_{6,jakso_n} \quad (5)$$

YH_t = yksikköhinta vuoden t investoinneille

KHI_t = kuluttajahintaindeksin (2005=100) huhti-syyskuun indeksipistelukujen keskiarvo vuonna t

KHI_n = kuluttajahintaindeksin (2005=100) huhti-syyskuun indeksipistelukujen keskiarvo vuonna n

$YH_{6,jakso,n}$ = Kuudennen valvontajakson yksikköhinta vuoden n arvossa

Kyseisellä periaatteella lopullinen yksikköhintojen jäädyttäminen ottaa paremmin huomioon komponenttikohtaiset sekä muutoinkin toimialalla tapahtuneet mahdolliset kustannusmuutokset investointien arvottamisessa, kun sovellettava yksikköhinta perustuu mahdollisimman vähän indeksikorjaukseen ja enemmän toteutuneeseen jakson kustannustietoon.

Tilanteessa, jossa vanhemmille investoinneille ei ole aiemmin löytynyt sovellettavaa yksikköhintaa yksikköhintaluettelosta ja komponentti on arvostettu aiemmin kirjanpitoarvossaan mutta uusista yksikköhinnoista löytyisi komponentille yksikköhinta, korjataan saatavilla olevaa yksikköhintaa investointivuoden arvoon taaksepäin kuluttajahintaindeksin muutoksen perusteella ja korvataan kirjanpidon kautta tehty arvostus yksikköhinnoilla tehtävällä arvostuksella. Vuotta 2024 vanhemmille investointivuosille, korjaus tehdään aina vain vuoteen 2022 asti.

Tasapoiston laskenta

Jäädytetty tasapoisto lasketaan normaalisti jäädytetystä jälleenhankinta-arvosta jakamalla määritetty jäädytetty jälleenhankinta-arvo verkkokomponentin pitoajalla. Verkkokomponentin tasapoisto muodostuu kyseisen verkkokomponentin eri investointivuosien jäädytettyjen jälleenhankinta-arvojen summasta tosiasiallisesti käytössä olevien komponenttien perusteella. Tällöin koko verkolle laskettava tasapoisto (jäljempänä kaavassa TP) on käytössä olevien verkkokomponenttien tasapoistojen summa.

Tasapoistoa ei lasketa komponenteille, jotka eivät vanhene. Alla esitetyn kaavan periaatteen mukaisesti määritetään koko verkolle tasapoisto.

$$TP = \sum_i^n \frac{(JHA_i)}{pitoaika_i} \quad (6)$$

JHA_i = Verkkokomponentin i jäädytettyjen jälleenhankinta-arvojen summa eri investointivuosilta laskettuna

$pitoaika_i$ = Verkkokomponentin i pitoaika

Kaivun jälleenhankinta-arvon määrittäminen valvontajaksoilla

Putkien tapauksessa arvostuksessa otetaan huomioon putken yksikköhinnan lisäksi verkkohaltijan keskimääräinen kaivukustannus eli kaivun hintavaikutus (euroa/putkimetri) samoin kuin aiemmilla menetelmäkausilla.

Ennen vuotta 2024 investoidun maakaasuputken osalta verkkokomponentin jäädytetty jälleenhankinta-arvo voidaan laskea suoraan alla olevasta kaavasta.

$$JHA_t = \text{määrä}_t \times (YH_{\text{liite1}} + \text{Kaivunhintavaikutus}_{<2024}) \quad (7)$$

määrä_t = Verkkokomponentin tosiasiallisesti käytössä oleva määrä vuonna t

YH_{liite1} = Liitteen 1 mukainen yksikköhinta

$\text{Kaivunhintavaikutus}_{<2024}$ = Verkkohaltijan keskimääräinen kaivukustannus putkimetriä kohden vanhalle ennen vuotta 2024 investoidulle tosiasiallisesti käytössä olevalle verkkomassalle

Kaivun hintavaikutus vanhalle ennen vuotta 2024 investoidulle tosiasiallisesti käytössä olevalle verkkomassalle määritetään liitteen 1 mukaisella jaottelulla ja yksikköhinnoina vuoden 2023 lopun mukaisessa tilanteessa, jonka jälkeen se jäädytetään ja pysyy samana laskennassa ennen vuotta 2024 investoitujen maakaapelien osalta.

Vuotta 2024 tai uudempien maakaapeli-investointien osalta verkkokomponentin jäädytetty jälleenhankinta-arvo lasketaan investointivuosi-kohtaisesti alla olevan kaavan mukaisesti.

$$JHA_t = \text{invmäärä}_t \times (YH_t + \text{Kaivunhintavaikutus}_t) \quad (8)$$

invmäärä_t = Verkkokomponentin investointimäärä vuonna t

YH_t = Yksikköhinta verkkokomponentille vuonna t

$\text{Kaivunhintavaikutus}_t$ = Verkkohaltijan keskimääräinen kaivukustannus putkimetriä kohden vuoden t investointien osalta

Vuodesta 2024 lähtien tehtyjen investointien osalta kaivun hintavaikutus eli keskimääräinen vuoden putki-investointien kaivukustannus putkimetriä kohden lasketaan jokaiselle investointivuodelle erikseen vuoden investointimäärä- ja yksikköhintatietojen perusteella. Kaivun hintavaikutus lasketaan vuoden 2024 ja sitä uudemmille putki-investoinneille investointivuosi-kohtaisesti tarkasteltavan vuoden investointien perusteella seuraavalla kaavalla.

$$Kaiivunhintavaikutus_t = \frac{JHA_{oja_t}}{inv_määrät_t} \quad (9)$$

$inv_määrät_t$ = putkien investointimäärä metreissä vuonna t

JHA_{oja_t} = Vuonna t kaivetun ojan jäädytetty jälleenhankinta-arvo

Edellä olevaan viitaten ojan purut ja investoinnit sekä nykykäyttöarvon laskenta huomioidaan automaattisesti maakaapelien arvon laskennassa. Nykyisellä periaatteella selvitetään siis ensin vuoden aikana kaivetun ojan jäädytetty jälleenhankinta-arvo sekä ojaan asennetun maakaapelien määrä ja lasketaan kyseisen vuoden investoinneille kaivun hintavaikutus, joka lisätään eri putkien poikkipintojen yksikköhintoihin.

Ojatietojen selvittäminen ja tulkinta

Todelliset oja pituuden on mahdollista selvittää putkien sijaintitietojen perusteella. Verkkotietojärjestelmiä kehittämällä oja pituudet on mahdollista selvittää ilman paikkakohtaista tarkistusta, esimerkiksi samassa ojassa olevat putket ovat järjestelmien avulla mahdollista tulkita automaattisesti yhdeksi ojaksi.

Lähtökohtaisesti samalla puolella tietä olevat vierekkäiset putket tulkitaan kulkevan yhdessä ojassa. Vastaavasti eri puolella tietä kulkevien putkien osalta kyse on jo kahdesta erillisestä ojasta.

Tietyissä poikkeustapauksissa voi olla viraston luvalla mahdollista, että samalla puolella tietä lähekkäin kulkevat putket tulkitaan sijaitsevan kahdessa erillisessä ojassa. Tämä vaatii kuitenkin tietojen todentamista virastolle ja kunnolliset perusteet, joilla voidaan osoittaa, että jos putket kaivettaisiin ylös, niin se tarkoittaisi todellisuudessa kahta erillistä ojan kaivua. Vastaavissa tapauksissa verkonhaltijan tulee siis olla yhteydessä virastoon ja varmistaa asia. Jos tilanne koskee laajaa aluetta ja on läpinäkyvästi todennettavissa, että kyseessä on varmuudella kaksi erillistä ojaa, niin tällöin virasto voi antaa hyväksyntänsä tietojen tarkentamiselle. Tällä ei ole siis mahdollista korjata yksittäisiä pieniä kohteita.

2.1.2 Oikaistu nykykäyttöarvo

Verkko-omaisuuden oikaistu nykykäyttöarvo lasketaan valvontajakson kaikille vuosille kunkin vuoden joulukuun viimeisen päivän tilanteessa jäädytetyn jälleenhankinta-arvon avulla.

Oikaistu nykykäyttöarvo lasketaan investointivuosiakohtaisesti jokaiselle verkko-komponentille jäädytettyjen jälleenhankinta-arvojen sekä ikä- ja pitoaikatietojen perusteella. Koko verkon nykykäyttöarvo muodostuu eri verkkokomponenttien

nykykäyttöarvojen summasta. Alla on esitetty laskentaperiaate tiivistettynä verkkokomponentin oikaistulle nykykäyttöarvolle (NKA) vuonna n .

$$NKA_n = NKA_{<2024_n} + \sum_{2024}^n NKA_{t_n} \quad (10)$$

NKA_{t_n} = Vuonna t investoitujen komponenttien NKA vuonna n

$NKA_{<2024_n}$ = Ennen vuotta 2024 investoitujen tosiasiallisesti käytössä olevin komponenttien NKA vuonna n

Vanhan massan, eli ennen vuotta 2024 investoitujen komponenttien muodostama oikaistu nykykäyttöarvo verkkokomponentille vuonna n on esitetty alla olevassa kaavassa.

$$NKA_{<2024_n} = \left(1 - \frac{\text{keski-ikä}_n}{\text{pitoaika}}\right) \times JHA_{<2024_n} \quad (11)$$

$JHA_{<2024_n}$ = Ennen vuotta 2024 investoitujen tosiasiallisessa käytössä olevien komponenttien jäädytetty jälleenhankinta-arvo vuonna n

keski-ikä_n = Verkkokomponentin keski-ikä vuonna n

pitoaika = Verkkokomponentin pitoaika

Uudemman massan, eli vuodesta 2024 lähtien tehtyjen investointien oikaistu nykykäyttöarvo verkkokomponentille perustuu investointivuosisikohtaisista jäädytetyistä jälleenhankinta-arvoista ja ikätiedoilla määritettyjen nykykäyttöarvojen summaan. Alla on esitetty vuonna t investoitujen komponenttien oikaistu nykykäyttöarvo vuonna n verkkokomponentille.

$$NKA_{t_n} = \left(1 - \frac{\text{ikä}_{tieto_{t,n}}}{\text{pitoaika}}\right) \times JHA_{t_n} \quad (12)$$

$\text{ikä}_{tieto_{t,n}}$ = Vuonna t investoitujen komponenttien ikä vuonna n

JHA_{t_n} = Vuonna t investoitujen tosiasiallisesti käytössä olevin komponenttien jäädytetty jälleenhankinta-arvo vuonna n

pitoaika = Verkkokomponentin pitoaika

Laskenta perustuu komponenttien määrään ja ikään tarkasteltavana vuotena samoin kuin aiemminkin, mutta määrä tulee jakaa tehdyille investointivuosisille siten, että kaikille vuodesta 2024 lähtien tehdyille investoinneille tulee soveltaa

vuosikohtaista yksikköhintaa ja kaikille ennen vuotta 2024 tehdyille investoinneille sovelletaan samaa, liitteen mukaista yksikköhintaa riippumatta investointivuodesta. Nykykäyttöarvon laskennassa nykykäyttöarvo ei voi mennä komponentti-kohtaisesti negatiiviseksi, vaikka komponentin todellinen ikätieto olisi pitoaikaa suurempi

2.2 Pysyviin vastaaviin kuuluvan muun omaisuuden oikaisu

Verkkotoimintaan sitoutuneen omaisuuden oikaisun yhteydessä otetaan eriytetyn taseen pysyviin vastaaviin kuuluva muu omaisuus kuin maakaasuverkon hyödykkeet huomioon lähtökohtaisesti tasearvossaan. Tällainen erä on esimerkiksi keskeneräiset hankinnat. Näiden osalta oikaistaan kuitenkin liikearvo ja sijoitukset eliminoimalla ne.

MAAKAASUVERKON HYÖDYKKEISIIN KIRJATTU MUU OMAISUUS

Verkonhaltijan on ilmoitettava tilinpäätöksen liitetietona sellaiset maakaasuverkon hyödykkeisiin kirjatut erät, joita ei oteta huomioon oikaistun jälleenhankinta-arvon ja nykykäyttöarvon laskennassa. Nämä erät otetaan verkkotoimintaan sitoutuneessa oikaistussa omaisuudessa huomioon eriytetyn taseen mukaisessa arvossaan. Kohtuullisena poistotasona niille sallitaan eriytettyyn tuloslaskelmaan perustuva suunnitelman mukainen poisto. Tällaisia erä ovat esimerkiksi varastoidut maakaasuverkkotoimintaan liittyvät laitteet ja materiaalit.

Tällaisiin eriin sisältyviä komponentteja ei huomioida maakaasuverkko-omaisuuden oikaistun jälleenhankinta-arvon laskennassa, vaikka kyseiset komponentit sisältyisivät liitteen 1 komponenttiluetteloon. Tällaiset komponentit huomioidaan eriytetyn taseen mukaisessa arvossaan.

MUIHIN KUIN MAAKAASUVERKON HYÖDYKKEISIIN KIRJATUT MAAKAASUVERKON KOMPONENTIT

Mikäli maakaasuverkon komponentteja kuitenkin on eriytetyssä taseessa muissa erissä kuin pysyvien vastaavien maakaasuverkon hyödykkeissä, eliminoidaan komponenttien tasearvo pois näistä eristä. Eliminointi tehdään niiden komponenttien osalta, jotka on mainittu liitteen 1 mukaisessa verkkokomponenttiluettelossa ja jotka ovat maakaasuverkon tosiasiallisessa käytössä. Nämä komponentit otetaan verkkotoimintaan sitoutuneessa oikaistussa omaisuudessa huomioon luvun 2.1.2 mukaisessa oikaistussa nykykäyttöarvossaan.

LIKEARVO

Verkkotoimintaan sitoutuneen omaisuuden oikaisun yhteydessä eliminoidaan eriytetyn taseen mukainen liikearvo.

Lainsäädännön esitöissä (HE 20/2013 vp) otetaan kantaa yrityskauppoihin ja muihin järjestelyihin, joissa verkko-omaisuudesta maksetaan todellista käyttöarvoa enemmän.

Valvontamenetelmien onkin perustuttava verkonhaltijan maakaasuverkko-omaisuuden todelliseen käyttöarvoon eikä esimerkiksi yritysjärjestelyiden perusteella määritettyyn kaupalliseen markkina-arvoon, joka voi sisältää maakaasuverkkotoimintaan kuulumattomia arvostus- tai järjestelyeriä.

Eriytetyn taseen mukainen maakaasuverkko-omaisuus oikaistaan luvussa 2.1 kuvatun mukaisesti oikaistuun nykykäyttöarvoon. Tämä kuvaa maakaasuverkko-omaisuuden todellista käyttöarvoa valvontamenetelmissä.

Tämän perusteella Energiavirasto katsoo, että yrityskaupan yhteydessä syntynyt eriytetyn taseen liikearvo kuvaa sellaista aineetonta arvoa, jota ei ole pystytty kohdistamaan muille omaisuuserille.

Fuusioaktiiva

Sulautumisessa syntyneen fuusioaktiivan liikearvon osuutta käsitellään vastaavalla tavalla kuin liikearvoa.

SIJOITUKSET

Verkkotoimintaan sitoutunutta omaisuutta oikaistaessa eliminoidaan eriytetyn taseen mukaiset pysyvien vastaavien sijoitukset.

Pysyvien vastaavien sijoituksiin kuuluu muun muassa sijoituksia, joilla tavoitellaan muuta kuin välittömästi verkkotoimintaan liittyvää voittoa tai liiketoiminnan laajentamista. Tällaisia sijoituksia ei voida pitää verkkotoiminnan harjoittamisen kannalta välttämättöminä. Tämän vuoksi niitä ei myöskään ole perusteltua miltään osin lukea verkkotoimintaan sitoutuneeseen oikaistuun omaisuuteen.

2.3 Vaihtuviin vastaaviin kuuluvan omaisuuden oikaisu

RAHOITUSOMAISSUUS

Laskettaessa verkkotoimintaan sitoutunutta oikaistua omaisuutta, eliminoidaan eriytetyn taseen rahoitusomaisuus.

Eliminoitavaan rahoitusomaisuuteen luetaan eriytetyn taseen vastaavaa-puolen erät

- lyhyt- ja pitkäaikaiset saamiset
- rahoitusarvopaperit
- rahat ja pankkisaamiset sekä näihin rinnastettavissa olevat erät.

Korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen (KHO:2010:86) mukaisesti myyntisääntöjä ei eliminoida.

Rahoitusomaisuuden hallinta ei ole rahoitusteoreettisestikaan varsinaista verkkotoimintaa. Tämän vuoksi sitä ei ole perusteltua pääosin lukea verkkotoimintaan sitoutuneeseen oikaistuun omaisuuteen.

Verkkotoiminnan harjoittamisen turvaamiseksi välttämättömästä rahoitusomaisuudesta aiheutuvat kustannukset otetaan toteutuneen oikaistun tuloksen laskennassa huomioon luvun 5.3 mukaisesti.

VAIHTO-OMAISSUUS

Laskettaessa verkkotoimintaan sitoutunutta oikaistua omaisuutta, eliminoidaan eriytetyn taseen vaihto-omaisuus.

2.4 Verkkotoimintaan sitoutuneen pääoman oikaisu

Oikaistun taseen vastattavaa-puoli määritetään jakamalla verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu pääoma

- oikaistuun omaan pääomaan
- oikaistuun korolliseen vieraaseen pääomaan
- oikaistuun korottomaan vieraaseen pääomaan.

2.4.1 Oman pääoman oikaisu

Oikaistussa taseessa omaksi pääomaksi katsotaan eriytetyn taseen mukainen oma pääoma.

Oikaistussa taseessa omaksi pääomaksi katsotaan myös vapaaehtoiset varaukset ja poistoero laskennallisella verovelalla vähennettynä sekä vuoden 2005 jälkeen eriytettyyn taseeseen kirjatut palautuskelpoiset liittymismaksut. Oman pääoman oikaisussa otetaan huomioon myös konserniavustukset.

Lisäksi oikaistussa taseessa omaan pääomaan lisätään tasauserä.

KONSERNIAVUSTUS

Verkonhaltija on tasavertaisessa asemassa riippumatta siitä, toimiiko se konsernirakenteella vai ilman konsernirakennetta.

Annettu konserniavustus

Verkkotoimintaan sitoutuneen pääoman oikaisussa omaan pääomaan palautetaan konserniavustuksen määrä vähennettynä laskennallisen verovelan määrällä.

Näin toimitaan riippumatta siitä, onko kyseessä annettu konserniavustus, joka tilinpäätöshetkellä on päätetty antaa ja joka on myös maksettu tai jota ei vielä ole maksettu.

Annettu konserniavustus on voitonjaon luonteinen erä, joka ilman konsernirakennetta toimivalla verkkonhaltijalla kirjautuu eriytettyyn taseeseen kohtaan tilikauden voitto.

Saatu konserniavustus

Verkkotoimintaan sitoutuneen pääoman oikaisussa saadun konserniavustuksen määrä vähennettynä laskennallisen verovelan määrällä vähennetään omasta pääomasta. Myös saatu konserniavustus on voitonjaon luonteinen erä, joka kasvattaa tilikauden tulosta.

Saamiset eliminoidaan kohtuullisen tuoton laskennassa tämän asiakirjan luvussa 2.3 esitetyn mukaisesti. Eliminoinnissa otetaan huomioon saatujen konserniavustusten määrä.

TASAUSERÄ

Tasauserä kuvaa oikaistun taseen verkkotoimintaan sitoutuneen oikaistun omaisuuden arvon eroa eriytetyn taseen vastaavaa-puolen arvoon.

Tasauserää käytetään tasaamaan oikaistun taseen vastaavaa- ja vastattavaa-puolet. Se kirjataan oikaistun taseen vastattavaa-puolen omaan pääomaan.

Tasauserän arvo lasketaan oikaistun taseen vastaavaa- ja vastattavaa-puolten erotuksena.

Tasauserä voi olla myös negatiivinen, jos oikaistun taseen verkkotoimintaan sitoutuneen oikaistun omaisuuden arvo on pienempi kuin eriytetyn taseen vastaavaa-puolen arvo.

2.4.2 Vieraan pääoman oikaisu

Verkkotoimintaan sitoutuneen pääoman oikaisemisessa vieras pääoma jaetaan korolliseen ja korottomaan vieraaseen pääomaan.

OIKAISTU KOROLLINEN VIERAS PÄÄOMA

Eriytetyn taseen korollinen vieras pääoma otetaan sellaisenaan huomioon oikaistussa korollisessa vieraassa pääomassa. Kuitenkin korollisen konserniavustusvelan oman pääoman osuus eliminoidaan.

Korollisen vieraan pääoman eriä ovat esimerkiksi eriytetyn taseen pitkäaikaisen vieraan pääoman pankki-, eläke- ja muut lainat sekä eriytetyn taseen lyhytaikaisen vieraan pääoman edellä mainittujen lainojen lyhennyserät.

Verkkotoimintaan sitoutuneen pääoman oikaisemisessa käsitellään mahdollisia pääomalainoja ja verkonhaltijan omistajilta otettuja muita korollisia lainoja korollisena vieraana pääomana.

OIKAISTU KOROTON VIERAS PÄÄOMA

Eriytetyn taseen koroton vieras pääoma otetaan sellaisenaan huomioon oikaistussa korottomassa vieraassa pääomassa. Näitä eriä ovat esimerkiksi ostovelat, siirtovelat ja muut lyhytaikaiset velat. Kuitenkin korottoman konserniavustusvelan oman pääoman osuus eliminoidaan. Korottoman konserniavustusvelan ja poistoeron laskennallisen verovelan osuus katsotaan korottomaksi vieraaksi pääomaksi.

Eriytetyn taseen pakolliset varaukset käsitellään kokonaisuudessaan korottomana vieraana pääomana.

NEGATIIVINEN RAHOITUSOMAISUUDEN TILIN SALDO

Verkkotoiminnalle kohdistetun vaihtuvien vastaavien tilin ollessa negatiivinen on erä luonteeltaan verkkotoiminnan velka. Verkkotoiminnalle kohdistetun

rahoitusomaisuuden erän negatiivinen saldo lisätään oikaistuun korottomaan vieraaseen pääomaan.

Rahoitusomaisuuden erällä tarkoitetaan tässä:

- lyhyt- ja pitkäaikaiset siirtosaamiset
- lyhyt- ja pitkäaikaiset muut saamiset
- rahoitusarvopaperit
- rahat ja pankkisaamiset sekä näihin rinnastettavat erät.

Korottomissa veloissa huomioitavia negatiivisia rahoitusomaisuuden eriä ei huomioida laskettaessa kohdan 5.3 mukaisia rahoitusomaisuuden kohtuullisia kustannuksia.

LIITTYMISMAKSUT

Liittymismaksulla rahoitetut komponentit lasketaan mukaan verkkotoimintaan sitoutuneeseen oikaistuun omaisuuteen.

Verkonhaltija on tasavertaisessa asemassa riippumatta siitä, käyttääkö se palautuskelpoisia vai ei-palautuskelpoisia liittymismaksuja.

Palautuskelpoiset liittymismaksut

Muodollinenkin palautusehto tekee liittymismaksusta velan luonteista, vaikka palautustapahtumat käytännössä ovat harvinaisia. Erotukseksi muista pitkäaikaisista veloista liittymismaksuilta puuttuu korkoseuraamus eli ne ovat korotonta vierasta pääomaa. Palautuskelpoisia liittymismaksuja ei voi Kirjanpitolautakunnan lausunnon⁶ perusteella kirjata eriytetyn taseen omaan pääomaan.

Verkkotoimintaan sitoutuneen pääoman oikaisussa käsitellään vuoden 2005 loppuun mennessä eriytettyyn taseeseen kirjattuja palautuskelpoisia liittymismaksuja korottomana vieraana pääomana.

Vuoden 2005 jälkeen eriytettyyn taseeseen kirjatut palautuskelpoiset liittymismaksut eivät kasvata oikaistun taseen korotonta vierasta pääomaa.

Liittymismaksujen nettomuutos palautetaan luvun 5.1 mukaisesti toteutuneen oikaistun tuloksen laskennassa.

⁶ Kirjanpitolautakunnan lausunto sähköliittymismaksujen kirjaamisesta (1650/2001)

Verkonhaltijan on eriteltävä omana eränään omistajan tai sen muiden yhtiöiden taseisiin kirjattujen verkkotoimintaansa kuuluvien palautuskelpoisten liittymismaksujen vuosittainen määrä eriytetyn tilinpäätöksen liitetietona.

Ei-palautuskelpoiset liittymismaksut

Ei-palautuskelpoiset liittymismaksut ovat verkkotoiminnan tuottoja luvun 5.1 mukaisesti.

3 KOHTUULLINEN TUOTTOASTE

3.1 Pääoman painotetun keskikustannuksen malli

Verkkotoimintaan sitoutuneelle oikaistulle pääomalle hyväksyttävän kohtuullisen tuottoasteen määrittämisessä käytetään pääoman painotetun keskikustannuksen mallia (Weighted Average Cost of Capital, WACC-malli).

3.2 Oman pääoman kohtuullinen kustannus

Kohtuullisen tuottoasteen määrittämisessä oman pääoman kohtuullinen kustannus lasketaan CAP-mallilla (Capital Asset Pricing Model).

Mallin laskenta on esitetty kaavassa 13.

$$C_E = R_f + \beta_{\text{velallinen}} \times MRP + LP + CRP + LRP \quad (13)$$

missä

C_E = oman pääoman kohtuullinen kustannus

R_f = riskitön korkokanta

$\beta_{\text{velallinen}}$ = velallinen beeta-kerroin

MRP = markkinariskipreemio

LP = likvidittömyyspreemio

CRP = maariskipreemio

LRP = maakaasun jakeluverkkotoiminnan lisäriskipreemio

3.2.1 Oman pääoman riskitön korkokanta

Kohtuullisen tuottoasteen määrittämisessä käytetään oman pääoman kohtuullisen kustannuksen perustana olevana riskittömänä korkokantana Saksan valtion kymmenen vuoden obligaatioiden korkoa. Arvo päivitetään vuosittain käyttäen Saksan valtion kymmenen vuoden obligaatioiden koron edellisen vuoden huhti-syyskuun toteutuneiden päivärajojen keskiarvoa. Esimerkiksi vuodelle 2024 arvo määräytyy vuoden 2023 huhti-syyskuun toteutuneiden päivärajojen keskiarvon perusteella ja on 2,48 %.

Toteutuneet päiväarvot ovat Saksan keskuspankin (Deutsche Bundesbank) julkaisemia⁷.

Edellä kuvattua riskittömän korkokannan arvoa käytetään myös vieraan pääoman kohtuullisen kustannuksen perustana olevana riskittömänä korkokantana (3.3.1).

3.2.2 Maariskipreemio

Maariskipreemion arvona käytetään Suomen valtion kymmenen vuoden obligaatioiden koron edellisen vuoden huhti-syyskuun toteutuneiden päivärvojen keskiarvoja, josta vähennetään Saksan valtion kymmenen vuoden obligaatioiden koron keskiarvo samalta ajalta. Maariskipreemio on 0,59 % vuonna 2024 ja se tullaan päivittämään vuosittain.

Suomen korkotasoa heijastavat toteutuneet päiväarvot ovat Suomen Pankin julkaisemia.

Edellä kuvattua maariskipreemion arvoa käytetään myös vieraan pääoman kohtuullisessa kustannuksessa huomioitavana maariskipreemiona (3.3.1).

3.2.3 Beeta-kerroin

Viidennen valvontajakson ensimmäisellä puoliskolla (2024–2025) kohtuullisen tuottoasteen määrittämisessä käytetään velallisen beetan arvona 0,60.

Velallinen beeta päivitetään menetelmäjaksen aikana kahden vuoden välein vuosien 2025, 2027 ja 2029 loppuun mennessä perustuen vastaavaan laskentamenetelmään koskien velatonta beeta-kerrointa sekä pääomarakennetta, kuin mitä sovelletaan viidennen valvontajaksolle ensimmäiselle puoliskolle.

Velattoman beeta-kertoimen arvona käytetään maakaasun jakeluverkkotoimialalle määritetyn verrokkiryhmän vaihteluvälin mediaania. Viidennen valvontajakson ensimmäisellä puoliskolla (2024–2025) sovelletaan arvoa 0,40⁸.

⁷ <https://www.bundesbank.de/en/statistics/money-and-capital-markets/interest-rates-and-yields/daily-yields-of-current-federal-securities-772220>

⁸ Velattomat beeta-kertoimet on laskettu jakamalla verrokkiyhtiön sekä vertailuindeksin tuoton kovarianssi vertailuindeksin tuoton varianssilla käyttäen viikoittaisia tuottoja kahden vuoden ajalta arvonmäärittäispäivänä. Kunkin verrokkiyhtiön velallinen beeta on lopulta oikaistu käyttäen Blumen menetelmää (ns. "adjusted beta"), jossa raaka beeta-arvo on korjattu painottamalla kolmasosalla markkinoiden keskimääräistä riskiä: $\beta_{oikaistu} = \frac{2}{3} \times \beta_{oikaisematon} + \frac{1}{3} \times 1$. Tämän alaviitteen toisen lauseen sisältämä kirjoitusvirhe on korjattu 27.3.2026 sanamuodosta "velaton" sanamuotoon "verrokkiyhtiön velallinen".

Velaton beeta-kerroin korjataan velalliseksi beeta-kertoimeksi käyttäen Hamada-kaavaa. Tämän korjauksen laskenta, jossa huomioidaan velkaisuusaste ja yhteisöverokanta, on esitetty kaavassa 14.

$$\beta_{velallinen} = \beta_{velaton} \times \left(1 + (1 - yvk) \times \frac{g}{1-g} \right) \quad (14)$$

missä

$\beta_{velallinen}$ = velallinen beeta-kerroin

$\beta_{velaton}$ = velaton beeta-kerroin

yvk = yhteisöverokanta

g = korollisen vieraan pääoman osuus optimaalisesta pääomarakenteesta

$1 - g$ = oman pääoman osuus optimaalisesta pääomarakenteesta

Päivityksessä käytettävän verokkiryhmän tulee sisältää useita yhtiöitä, joilla on maakaasun jakeluverkkotoimintaa beeta-kertoimen päivittämishetkellä. Muussa tapauksessa Virasto soveltaa viimeisintä vahvistettua beeta-kertoimen arvoa.

3.2.4 Markkinariskipreemio

Viidennellä valvontajaksolla (2024–2027) kohtuullisen tuottoasteen määrittämisessä käytetään markkinariskipreemion arvoa, joka perustuu implisiittiseen osakemarkkinapreemioon AAA-luottoluokittelussa valtiossa⁹.

Kullakin valvontajaksolla sovellettava arvo pohjautuu päivityshetkellä viimeisimmän syyskuun arvoon. Näin ollen viidennelle valvontajaksolla markkinariskipreemio perustuu syyskuun 2023 arvoon, eli on 4,61 %.

Jos tietokanta ei ole saatavilla päivityshetkellä, soveltaa Virasto kuudennella valvontajaksolla markkinariskipreemion arvoa 5 %.

⁹ Lähteenä käytetään professori Damodaranin kuukausittain julkaisemaa viimeisen 12 kuukauden tulokseen, osinkoihin ja takaisinostoihin pohjautuvaa implisiittistä markkinariskipreemiota "ERP (T12 m with sustainable payout)"

3.2.5 Likvidittömyyspremio

Kohtuullisen tuottoasteen määrittämisessä käytetään likvidittömyyspreemion arvona 0,6 %.

3.2.6 Pääomarakenne

Kohtuullisen tuottoasteen määrittämisessä käytetään verrokkiyhtiöistä johdettua pääomarakenteen vaihteluvälin mediaania. Viidennen valvontajakson ensimmäisellä puoliskolla (2024–2025) korollisen vieraan pääoman paino on 39 % ja oman pääoman paino on 61 %.

Pääomarakenne päivitetään menetelmäjakson aikana kahden vuoden välein vuosien 2025, 2027 ja 2029 loppuun mennessä vastaavalla menetelmällä.

Päivityksessä käytettävän verrokkiryhmän tulee sisältää useita yhtiöitä, joilla on maakaasun jakeluverkkotoimintaa pääomarakenteen päivittämishetkellä. Muussa tapauksessa Virasto soveltaa viimeisintä vahvistettua pääomarakennetta.

3.2.7 Maakaasun jakeluverkkotoiminnan lisäriskipremio

Kohtuullisen tuottoasteen määrittämisessä käytetään maakaasun jakeluverkkotoiminnan lisäriskipreemion arvona 0,9 %, joka kuvaa Suomen maakaasumarkkinoiden erityispiirteitä suhteessa verrokkiyhtiöiden liiketoimintaympäristöön.

3.3 Vieraan pääoman kohtuullinen kustannus

Vieraan pääoman kohtuullista kustannusta kuvaavan mallin laskenta on esitetty kaavassa 15.

$$C_D = R_r + DP + CRP \quad (15)$$

missä

C_D = vieraan pääoman kohtuullinen kustannus

R_r = riskitön korkokanta

DP = vieraan pääoman riskipremio

CRP = maariskipremio

3.3.1 Vieraan pääoman riskitön korkokanta ja maariskipremio

Kohtuullisen tuottoasteen määrittämisessä vieraan pääoman kohtuullisen kustannuksen perustana olevan riskittömän korkokannan ja maariskipreemion arvo lasketaan samalla tavalla kuin oman pääoman osalta (3.2.1 ja 3.2.2).

3.3.2 Vieraan pääoman riskipremio

Kohtuullisen tuottoasteen määrittämisessä käytetään vieraan pääoman riskipreemion arvona verrokkiyhtiöistä johdetun vaihteluvälin mediaania. Viidennen valvontajakson ensimmäisellä puoliskolla (2024–2025) sovelletaan arvoa 2,51 %.

Vieraan pääoman riskipremio päivitetään menetelmäjakson aikana kahden vuoden välein vuosien 2025, 2027 ja 2029 loppuun mennessä vastaavalla menetelmällä.

Edellä mainitun verrokkiryhmän tulee sisältää useita yhtiöitä riskipreemion päivittämiseltä. Muussa tapauksessa Virasto soveltaa vieraan pääoman riskipreemiona viimeisintä vahvistettua arvoa.

3.4 Kohtuullisen tuottoasteen laskenta

Verkkotoimintaan sitoutuneen oikaistun pääoman painotettua keskimääräistä kustannusta käytetään valvontamenetelmissä kohtuullisena tuottoasteena (WACC-%).

Valvontamenetelmissä käytetään veroja edeltävää (pre-tax) kohtuullista tuottoastetta.

Kohtuullinen tuottoaste lasketaan ensin verojen jälkeisenä (post-tax) kaavassa 16 esitetyllä tavalla.

$$WACC_{post-tax} = C_E \times (1 - g) + C_D \times (1 - yvk) \times g \quad (16)$$

missä

$WACC_{post-tax}$ = kohtuullinen tuottoaste yhteisöverojen jälkeen

C_E = oman pääoman kohtuullinen kustannus

C_D = korollisen vieraan pääoman kohtuullinen kustannus

g = korollisen vieraan pääoman osuus optimaalisesta pääomarakenteesta

$1 - g$ = oman pääoman osuus optimaalisesta pääomarakenteesta

yvk = voimassa oleva yhteisöverokanta

Tämän jälkeen verojen jälkeinen (post-tax) kohtuullinen tuottoaste oikaistaan voimassa olevalla yhteisöverokannalla. Näin saadaan laskettua veroja edeltävä (pre-tax) kohtuullinen tuottoaste, jonka laskenta on esitetty kaavassa 17.

$$WACC_{pre-tax} = \frac{WACC_{post-tax}}{(1 - yvk)} \quad (17)$$

missä

$WACC_{pre-tax}$ = yhteisöveroja edeltävä kohtuullinen tuottoaste

Verkonhaltijalle sovelletaan päivittyvää pääomarakennetta, jossa korollisen vieraan pääoman ja oman pääoman johdetaan verrokkiyhtiöistä. Näin yhteisöveroja edeltävän (pre-tax) kohtuullisen tuottoasteen laskenta muodostuu kaavan 18 mukaiseksi.

$$WACC_{pre-tax} = \frac{C_E \times (1 - g)}{(1 - yvk)} + C_D \times g \quad (18)$$

3.5 Kohtuullisen tuottoasteen parametrien määrittämiseen ja päivittämiseen sovellettava verrokkiryhmä

Oman pääoman kohtuullisten kustannusten laskennassa käytetty toimialakohtainen beeta-arvo, vieraan pääoman velkapreemio sekä painotetun keskikustannuksen laskennassa käytetty optimaalinen pääomarakenne johdetaan toimialakohtaisen verrokkiryhmän perusteella. Menetelmäjaksolla sovellettava verrokkiryhmä maakaasun jakeluverkkotoiminnalle on esitetty alla olevassa taulukossa.

Taulukko 2. Maakaasun jakeluverkon verrokkiryhmä

Taulukko: Maakaasun jakeluverkon verrokkiryhmä
Acsm Agam SpA
Ascopiave SpA
Naturgy Energy Group SA
Italgas SpA
Hera SpA

Jos menetelmäjaksolla tapahtuu huomattavia muutoksia verrokkiryhmän suhteen, eikä merkittävällä osalla verrokkiyhtiöistä ole enää verkkoliiketoimintaa, sovelletaan kunkin parametrin kohdalla linjattua viimeisintä vahvistettua arvoa.

4 KOHTUULLINEN TUOTTO

Verkonhaltijan kohtuullinen tuotto lasketaan verkkotoimintaan sitoutuneen oikaistun pääoman (2.4) ja kohtuullisen tuottoasteen (3.4) tulona.

Verkonhaltija saa siis kohtuullisen tuoton

- verkkotoimintaan sitoutuneelle oikaistulle omalle pääomalle
- verkkotoimintaan sitoutuneelle oikaistulle korolliselle vieraalle pääomalle.

Verkkotoimintaan sitoutuneelle korottomalle vieraalle pääomalle ei saa kohtuullista tuottoa, koska sen tuottovaatimus on nolla.

Yhteisöveroja edeltävän (pre-tax) kohtuullisen tuoton laskenta on esitetty kaavassa 19.

$$R_{k, pre-tax} = WACC_{pre-tax} \times (E + D) \quad (19)$$

missä

$R_{k, pre-tax}$ = kohtuullinen tuotto ennen yhteisöveroja, euroa

$WACC_{pre-tax}$ = kohtuullinen tuottoaste, prosenttia

E = verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu oma pääoma, euroa

D = verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu korollinen vieras pääoma, euroa

$E + D$ = verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu pääoma, euroa

4.1 Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma

VERKKOTOIMINTAAN SITOUTUNUT OIKAISTU OMAISUUS

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus muodostuu oikaistuista eriytetyn taseen maakaasuverkko-omaisuudesta (2.1), pysyviin vastaaviin kuuluvasta muusta omaisuudesta (2.2) ja vaihtuviin vastaaviin kuuluvasta omaisuudesta (2.3).

Maakaasuverkkotoiminnan keskeisin omaisuuserä, eriytetyn taseen pysyvien vastaavien maakaasuverkon hyödykkeet, korvataan oikaistulla maakaasuverkko-omaisuudella (2.1). Sen muodostaa maakaasuverkon oikaistu nykykäyttöarvo (2.1.2), joka lasketaan maakaasuverkon oikaistusta jälleenhankinta-arvosta (2.1.1).

Seuraavaksi oikaistaan maakaasuverkkotoimintaan sitoutunut muu omaisuus (2.2 ja 2.3).

Taulukossa 3 on esitetty taselaskelman muodossa verkkotoimintaan sitoutuneen oikaistun omaisuuden laskennassa tehtävän taseen vastaavaa-puolen oikaisu.

Taulukko 3. Taseen vastaavaa-puolen oikaisu

VASTAAVAA

ERIYTETTY TASE

OIKAISTU TASE

Pysyvät vastaavat

Oikaistut pysyvät vastaavat

Maakaasuverkko

Maakaasuverkko oikaistussa
nykykäyttöarvossa

Liikearvo

Sijoitukset

Muut pysyvät vastaavat

Muut pysyvät vastaavat tasearvossa

Vaihtuvat vastaavat

Oikaistut vaihtuvat vastaavat

Vaihto-omaisuus

Myyntisaamiset

Myyntisaamiset tasearvossa

Rahoitusomaisuus

VASTAAVAA YHTEENSÄ

OIKAISTUN TASEEN LOPPUSUMMA

VERKKOTOIMINTAAN SITOUTUNUT OIKAISTU PÄÄOMA

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu pääoma saadaan laskemalla yhteen oikaistu oma pääoma (2.4.1), oikaistu korollinen vieras pääoma (2.4.2) ja oikaistu koroton vieras pääoma (2.4.2). Tähän lisätään vielä tasauserä (2.4.1), jolla täsmäytetään taseen eri puolet.

Taulukossa 4 on esitetty taselaskelman muodossa verkkotoimintaan sitoutuneen oikaistun pääoman laskennassa tehtävän taseen vastattavaa-puolen oikaisu.

Taulukko 4. Taseen vastattavaa-puolen oikaisu

VASTATTAVAA

ERIYTETTY TASE

Oma pääoma

Oma pääoma

Tilinpäätössiirtojen kertymä

Poistoero ja varaukset

Pakolliset varaukset

Pakolliset varaukset

OIKAISTU TASE

Oikaistu oma pääoma

Oma pääoma tasearvossa

Annetut konserniavustukset vähennettynä laskennallisella verovelalla

Poistoero vähennettynä laskennallisella verovelalla ja vapaaehtoiset varaukset

Vuoden 2005 jälkeen kertyneiden liittymismaksujen nettomuutos

- Saadut konserniavustukset vähennettynä laskennallisella verovelalla

Oikaistun taseen tasuserä

Vieras pääoma

Korollinen

Korolliset velat
Pääomalainat

Koroton

Korottomat velat

Oikaistu vieras pääoma

Korollinen

Korolliset velat tasearvossa
Pääomalainat tasearvossa
- Annetun mutta maksamattoman
korollisen konserniavustuksen oman pää-
oman osuus

Koroton

Korottomat velat tasearvossa
- Annetun mutta maksamattoman
korottoman konserniavustuksen oman
pääoman osuus
- Vuoden 2005 jälkeen kertyneiden liittymis-
maksujen nettomuutos
Pakolliset varaukset tasearvossa
Poistoeron laskennallisen verovelan osuus
Rahoitusomaisuuden tilien negatiivinen saldo

VASTATTAVAA YHTEENSÄ

OIKAISTUN TASEEN LOPPUSUMMA

4.2 Kohtuullinen tuottoaste

Kohtuullinen tuottoaste lasketaan pääoman painotetun keskikustannuksen (WACC-malli) perusteella.

Kun kaavaan 19 sijoitetaan kaavan 18 mukainen kohtuullisen tuottoasteen määrittäminen, muodostuu verkkotoimintaan sitoutuneen oikaistun pääoman yhteisöveroja edeltävän (pre-tax) kohtuullisen tuoton laskenta kaavan 20 mukaiseksi.

$$R_{k,pre-tax} = \left(\frac{C_e \times (1 - g)}{(1 - yvk)} + C_D \times g \right) \times (E + D) \quad (20)$$

Kaavassa 20 oleva verkkotoimintaan sitoutuneen oikaistun oman pääoman kohtuullinen kustannus lasketaan kaavan 21 mukaisesti.

$$C_E = R_r + \beta_{velaton} \times \left(1 + (1 - yvk) \times \frac{g}{1 - g} \right) \times MRP + LP + CRP + LRP \quad (21)$$

Kaavassa 20 oleva verkkotoimintaan sitoutuneen oikaistun korollisen vieraan pääoman kohtuullinen kustannus lasketaan kaavan 22 mukaisesti.

$$C_D = R_r + DP + CRP \quad (22)$$

kaavoissa 20, 21 ja 22

- $R_{k, pre-tax}$ = kohtuullinen tuotto ennen yhteisöveroja
 C_E = oman pääoman kohtuullinen kustannus
 C_D = korollisen vieraan pääoman kohtuullinen kustannus
 yvk = yhteisöverokanta
 E = verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu oma pääoma
 D = verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu korollinen vieras pääoma
 g = korollisen vieraan pääoman osuus optimaalisesta pääomarakenteesta
 $1 - g$ = oman pääoman osuus optimaalisesta pääomarakenteesta
 R_r = riskitön korkokanta
 $\beta_{velaton}$ = velaton beeta-kerroin
 MRP = markkinariskipreemio
 LP = likvidittömyyspreemio
 LRP = maakaasun jakeluverkkotoiminnan lisäriskipreemio
 DP = vieraan pääoman riskipreemio
 CRP = maariskipreemio

Taulukossa 5 ovat viidennellä ja kuudennella valvontajaksolla sovellettavat kohtuullisen tuottoasteen parametrit.

Taulukko 5. Kohtuullisen tuottoasteen parametrit ja päivitystiheys viidennellä ja kuudennella valvontajaksolla

PARAMETRI	SOVELLETTAVA ARVO	PÄIVITYSTIHEYS
-----------	-------------------	----------------

RISKITÖN KORKOKANTA	2,48 %vuonna 2024, Saksan valtion 10 vuoden obligaatioiden koron edellisen vuoden huhti-syyskuun päivärajojen keskiarvo	Vuosittain
MAARISKIPREEMIO	0,59 % vuonna 2024, Saksan ja Suomen valtion 10 vuoden obligaatioiden koron edellisen vuoden huhti-syyskuun päivärajojen keskiarvojen erotus	Vuosittain
VELATON BEETA	0,40, päivitetään käyttäen viikoittaisia tuottoja kahden vuoden ajalta arvonmäärityspäivänä	Kahden vuoden välein
VELALLINEN BEETA	0,60, päivitetään samassa yhteydessä kuin velaton beeta ja pääomarakenne	Kahden vuoden välein
MARKKINARISKIPREEMIO	4,61 %, Damodaranin tietokannan päivityshetkeä edeltävän huhti-syyskuun keskiarvo (vuosina 2023 ja 2027)	Neljän vuoden välein
LIKVIDITTÖMYYSPREEMIO	0,6 %	
PÄÄOMARAKENNE (velat / oma pääoma)	39 % / 61 %, päivitetään käyttäen arvonmäärityspäivän arvoa	Kahden vuoden välein
MAAKAASUN JAKELUVERKKOTOIMINNAN LISÄRISKIPREEMIO	0,9 %	
VIERAAN PÄÄOMAN RISKIPREEMIO	2,51 %, päivitetään käyttäen arvonmäärityspäivää edeltävän viikon tuottojen keskiarvoa (Mid Yield)	Kahden vuoden välein
YHTEISÖVEROKANTA	20 %	

KOHTUULLISEN TUOTTOASTEEN PARAMETRIEN PÄIVITTÄMINEN

Energiavirasto päivittää:

- riskittömän korkokannan sekä maariskipreemion arvon vuosittain
- tarvittaessa vuosittain yhteisöverokannan voimassa olevaa arvoa vastaavaksi
- vieraan pääoman riskipreemion, velattoman ja velallisen beetan sekä pääomarakenteen kahden vuoden välein
- markkinariskipreemion kullekin valvontajaksolle (neljän vuoden välein).

Likvidittömyyspreemion sekä maakaasun jakeluverkkotoiminnan lisäriskipreemion arvot säilyvät samoina läpi kahdeksanvuotisen menetelmäjakson.

5 VERKKOTOIMINNAN TUOTOT JA KUSTANNUKSET

Toteutuneen oikaistun tuloksen laskennassa lähtökohtana on verkkotoiminnan eriytetyn tuloslaskelman mukainen liikevoitto (liiketappio). Sitä oikaistaan tässä luvussa kuvatuilla tuloksen korjauseerillä. Toteutuneen oikaistun tuloksen laskennassa vähennetään tämän jälkeen vielä kannustimien vaikutus (6).

5.1 Verkkotoiminnan tuotot

Toteutuneen oikaistun tuloksen laskennassa käytetään verkkotoiminnan tuottoina eriytettyyn tuloslaskelmaan ennen erää liikevoitto (liiketappio) kirjattuja tuottoja.

Verkkotoiminnan tuottoja ovat

- verkkopalvelumaksujen tuotot
- verkkotoimintaan liittyvien muiden palveluiden tuotot.

Toteutuneen oikaistun tuloksen laskennassa palautetaan seuraavat korjauseerät

- palautuskelpoisten liittymismaksujen vuosittainen nettomuutos
- verkkovuokrat
- pysyvien vastaavien maakaasuverkko-omaisuuden suunnitelman mukaiset poistot ja arvonalentumiset
- liikearvosta tehdyt suunnitelman mukaiset poistot
- verkonosuuden myynnistä aiheutuva myyntitappio.

Verkonosuuden myynnistä aiheutuva muihin tuottoihin kirjattu myyntivoitto vähennetään toteutuneen oikaistun tuloksen laskennassa.

LIITYMISMAKSUT

Eriytettyyn taseeseen kirjattujen palautuskelpoisten liittymismaksujen vuosittainen nettomuutos palautetaan toteutuneen oikaistun tuloksen laskennassa.

Liittymismaksujen vuosittainen nettomuutos saadaan vähentämällä eriytetyn taseen tilikauden liittymismaksujen määrästä edellisen tilikauden eriytetyn taseen liittymismaksujen määrä.

Ei-palautuskelpoiset liittymismaksut ovat verkkotoiminnan tuottoja.

Liittymismaksujen käsittelytapa taseen oikaisussa on kuvattu luvussa 2.4.2.

Liittymismaksuja ei jaksoteta

Virasto on harkinnut vaihtoehtoista tapaa käsitellä liittymismaksuja niiden suurten kertymien jaksottamiseksi. Asiaa on käsitelty myös verkonhaltijoiden kuulemistilaisuuksissa ja aiemmin teetetyssä selvityksessä sekä tuomioistuimessa verkonhaltijoiden valitusten perusteella (MAO:13/10 ja MAO:427–501/12).

Asiassa ei ole esitetty sellaista vaihtoehtoista liittymismaksujen käsittelytapaa, joka turvaisi verkonhaltijoiden tasapuolisen kohtelun.

Liittymismaksuja ei siis jaksoteta, vaan ne käsitellään verkkotoiminnan tuottoina, sillä tilikaudella kuin ne on kirjattu eriytettyyn tilinpäätökseen.

VERKKOVUOKRAT

Vuokratun verkon vuokratkustannukset on ilmoitettava valvontatietoihin verkkovuokrina.

Toteutuneen oikaistun tuloksen laskennassa palautetaan eriytetyn tuloslaskelman mukaiset verkonhaltijan maksamat verkkovuokrat kokonaisuudessaan.

Verkkovuokraan voi kuitenkin sisältyä myös vuokratun verkon käyttö- tai kunnossapitokustannuksia. Jos verkonhaltija haluaa, ettei näitä kustannuksia palauteta toteutuneen oikaistun tuloksen laskennassa, sen on toimitettava valvontatietojen toimittamisen yhteydessä selvitys näiden osuudesta verkkovuokrassa. Selvityksen on oltava todennettavissa verkonhaltijan kirjanpidon perusteella. Virasto arvioi selvityksen ja päättää sen perusteella näiden kustannusten käsittelystä.

PYSYVIEN VASTAAVIEN MAAKAASUVERKKO-OMAISUUDESTA TEHTÄVÄT POISTOT

Eriytetyssä tuloslaskelmassa maakaasuverkko-omaisuudesta tehdyt suunnitelman mukaiset poistot palautetaan toteutuneen oikaistun tuloksen laskennassa.

Palautettaviin suunnitelman mukaisiin poistoihin lisätään myös eriytetyn tilinpäätöksen pysyviin vastaaviin kirjatut arvonalentumiset maakaasuverkon hyödykkeistä.

Vuokraverkossa toimivan verkonhaltijan osalta verkonomistajan taseeseen kirjatut poistot ja arvonalentumisia maakaasuverkon hyödykkeistä ei palauteta investointikannustimessa. Näiden komponenttien poistokustannus on mukana jo toteutuneen oikaistun tuloksen laskentaan palautettavissa verkkovuokrissa.

LIIEKARVOSTA TEHDYT SUUNNITELMAN MUKAISET POISTOT

Eriytetyssä tuloslaskelmassa liikearvosta tehdyt suunnitelman mukaiset poistot palautetaan toteutuneen oikaistun tuloksen laskennassa.

VERKONOSUUDEN MYYNNISTÄ AIHEUTUVA MYYNTIVOITTO JA -TAPPIO

Mikäli verkonosuuden myynnistä aiheutuva myyntivoitto on kirjattu eriytetyn tuloslaskelman liiketoiminnan muihin tuottoihin, vähennetään myyntivoiton määrä toteutuneen oikaistun tuloksen laskennassa.

Mikäli taas myyntitappio on kirjattu eriytetyn tuloslaskelman liiketoiminnan muihin kuluihin, palautetaan myyntitappio toteutuneen oikaistun tuloksen laskennassa.

VUOKRAVERKOT

Verkonhaltijan, joka on vuokrannut osittain tai kokonaan hallinnassaan olevan maakaasuverkon, verkkotoimintaan kuuluvat kaikki samat verkkotoiminnan tuotot kuin verkonhaltijalle, joka omistaa maakaasuverkkonsa.

Lisäksi esimerkiksi tuotot, jotka verkonhaltija saa verkonomistajan maakaasuverkkoon tekemästään verkonrakentamisesta, kuuluvat kokonaisuudessaan verkkotoiminnan tuottoihin.

5.2 Verkkotoiminnan kustannukset

Toteutuneen oikaistun tuloksen laskennassa käytetään verkkotoiminnan kustannuksina eriytettyyn tuloslaskelmaan kirjattuja kustannuksia. Näitä oikaistaan tässä luvussa kuvatuilla korjauserillä.

Maakaasumarkkinalain 1 luvun 3 §:n 8 kohdan mukaan maakaasuverkkotoiminnalla tarkoitetaan liiketoimintaa, jossa verkonhaltija vastiketta vastaan harjoittaa maakaasun siirtotoimintaa maakaasun siirto- tai jakeluverkossa sekä tuottaa ja tarjoaa muita maakaasumarkkinalainsäädännössä verkonhaltijan tehtäväksi säädettyjä palveluja niitä tarvitseville.

Maakaasuverkkotoimintaan kuuluvat

- maakaasuverkon suunnittelu, rakentaminen, ylläpito ja käyttö
- asiakkaiden maakaasulaitteiden liittäminen verkkoon
- maakaasun mittaus
- muut sellaiset maakaasun siirtoon tai jakeluun tarvittavat toimenpiteet, jotka ovat tarpeen maakaasun siirtoa tai jakelua ja muita verkon palveluja varten.

Näihin toimintoihin liittyvät kustannukset ovat verkkotoiminnan kustannuksia.

Myös verkonhaltijan asiakkailleen keskeytyksistä maksamat korvaukset ovat verkkotoiminnan kustannuksia.

Kirjanpidossa kustannukset on kohdistettava liiketoiminnoille aiheuttamisperiaatteen mukaisesti.

KIRJANPIDON INVESTOINTIEN JA KULUJEN YHDENMUKAINEN KOHTELU

Verkonhaltija on tasavertaisessa asemassa riippumatta siitä, aktivoiko se investointiin kuuluvia kustannuksiaan vai kirjaako se niitä kuluiksi.

Komponentin aiheuttamaa kustannusta ei huomioida valvontamenetelmissä kahden kertaan.

Jos komponentin investointi on pääosin kirjattu operatiivisiin kustannuksiin, niin kyseistä komponenttia ei hyväksytä verkonarvonlaskentaan eikä jälleenhankinta- ja nykykäyttöarvoon. Komponentista ei myöskään tehdä erillistä korjausta toteutuneen oikaistun tuloksen laskennassa. Kuluksi kirjattu komponentti on otettu huomioon jo eriytetyn tuloslaskelman liikevoitossa (liiketappiossa).

Verkonhaltijan on eriteltävä omana kustannuseränään investoinneista aiheutuvat aktivoituidut kustannukset eriytetyn tilinpäätöksen liitetietona.

Verkon hyödykkeiden korvausinvestointien purkukustannukset

Kuluksi kirjatut verkon hyödykkeiden korvausinvestointien purkukustannukset käsitellään kuluna.

Aktivoituidut verkon hyödykkeiden korvausinvestointien purkukustannukset korjataan kohtuullisen tuoton laskelmalla kuin ne olisi kirjattu kuluksi. Taseaktivoinnit oikaistaan oikaistulta taseelta osana pysyviin vastaaviin kuuluvan verkko-omaisuuden

mukana (luku 2.1). Korvausinvestointien purkukustannukset eivät sisälly verkko-omaisuuden oikaistuun jälleenhankinta-arvoon tai oikaistuun nykykäyttöarvoon.

Verkon hyödykkeiden korvausinvestointien purkukustannuksiin liittyvät poistot palautetaan oikaistulle tulokselle osana pysyvien vastaavien verkko-omaisuuden suunnitelman mukaisia poistoja ja arvonalentumisia.

Tilikaudella aktivoidut verkon hyödykkeiden korvausinvestointien purkukustannukset vähennetään liikevoitosta ja huomioidaan kontrolloitavissa olevana operatiivisina kustannuksena (KOPEX) sekä tehostamiskannustimen vertailutasossa (SKOPEX).

Viidennellä (2024–2027) ja kuudennella (2028–2031) valvontajaksolla liikevoitosta vähennetään 1/8 osa vuoden 2023 tilinpäätöksen mukaisista aktivoiduista verkon hyödykkeiden korvausinvestointien purkukustannuksista. Nämä ennen vuotta 2024 aktivoidut purkukustannukset huomioidaan ei kontrolloitavissa olevina operatiivisina kustannuksina.

VERKKOTOIMINTAAN KUULUMATTOMAT KUSTANNUKSET

Toteutuneen oikaistun tuloksen laskennassa verkkotoiminnan kustannuksiksi hyväksytään ainoastaan sellaiset kustannukset, joita vastaan verkonhaltija saa vastiketta.

Vastikkeettomat kustannukset käsitellään voitonjaon luonteisina erinä ja ne palautetaan toteutuneen oikaistun tuloksen laskennassa. Tällaisia vastikkeettomia kustannuksia ovat esimerkiksi komponenttien sijoittamiskorvaukset.

Jos verkonhaltija haluaa, että näitä kustannuksia hyväksytään verkkoliiketoiminnan kustannuksiksi, niin sen on toimitettava valvontatietojen toimittamisen yhteydessä selvitys asiasta. Tässä on todennettava verkonhaltijan kustannuksia vastaan sama todellinen vastike. Virasto arvioi selvityksen ja päättää sen perusteella näiden kustannusten käsittelystä.

KESKEYTYKSISTÄ ASIAKKAILLE MAKSETUT KORVAUKSET

Verkonhaltijan keskeytyksistä asiakkailleen maksamat korvaukset ovat verkkotoiminnan kustannuksia. Myös myynnin oikaisuna käsitellyt korvaukset ovat verkkotoiminnan kustannuksia.

Verkonhaltijan on eriteltävä omana kustannuseränään keskeytyksistä asiakkailleen maksamansa korvaukset eriytetyn tilinpäätöksen liitetietona.

TOISEN VERKONHALTIJAN MAAKAASUVERKKOON LIITTYMISESTÄ AIHEUTUNEET KUSTANNUKSET

Toisen verkonhaltijan maakaasuverkkoon liittymisestä aiheutuneiden kustannusten, mukaan lukien liittymismaksujen, käsittely riippuu siitä, ovatko ne palautuskelpoisia vai ei-palautuskelpoisia.

Palautuskelpoiset kustannukset

Palautuskelpoiset toisen verkonhaltijan maakaasuverkkoon liittymisestä aiheutuneet kustannukset ja liittymismaksut eliminoidaan, koska ne on Kirjanpitolautakunnan lausunnon (1670/2001)¹⁰ mukaisesti kirjattava eriytetyn taseen pysyvien vastaavien sijoitusten erään muut saamiset. Eliminointi tehdään samalla tavalla kuin sijoitusten (2.2) osalta.

Ei-palautuskelpoiset kustannukset

Ei-palautuskelpoiset toisen verkonhaltijan maakaasuverkkoon liittymisestä aiheutuneet kustannukset ja liittymismaksut otetaan huomioon verkkotoimintaan sitoutuneessa oikaistussa omaisuudessa, jos verkonhaltija on kirjannut ne Kirjanpitolautakunnan lausunnon (1905/2013)¹¹ mukaisesti eriytetyn taseen pysyvien vastaavien erään aineettomat oikeudet. Ne otetaan huomioon tasearvossaan luvussa 2.2 kuvatulla tavalla.

Mikäli verkonhaltija on kirjannut ei-palautuskelpoiset kustannukset kuluksi, ne on otettu huomioon jo eriytetyn tuloslaskelman liikevoitossa (liiketappiossa).

PYSYVIEN VASTAAVIEN MUUSTA OMAISUUDESTA TEHTÄVÄT POISTOT

Toteutuneen oikaistun tuloksen laskennassa käytetään pysyvien vastaavien muista kuin maakaasuverkon hyödykkeistä tehtävinä poistoina eriytettyyn tuloslaskelmaan perustuvia suunnitelman mukaisia poistoja. Nämä erät on otettu huomioon jo eriytetyn tuloslaskelman liikevoitossa (liiketappiossa). Näiden osalta ei siis tehdä erillistä korjausta toteutuneen oikaistun tuloksen laskennassa.

Mikäli maakaasuverkon komponentteja kuitenkin on eriytetyssä taseessa muissa erissä kuin pysyvien vastaavien maakaasuverkon hyödykkeissä, eliminoidaan näistä komponenteista tehdyt poistot pysyvien vastaavien muista hyödykkeistä tehtävistä poistoista. Näin toimitaan, koska maakaasuverkon komponentit otetaan

¹⁰ Kirjanpitolautakunnan lausunto sähköliittymismaksujen kirjaamisesta (1670/2001)

¹¹ Kirjanpitolautakunnan lausunto kantaverkon liittymismaksujen merkitsemisestä liittyjän tilinpäätökseen (1905/2013)

huomioon luvun 6.1.1 mukaisissa maakaasuverkko-omaisuuden oikaistuissa tasapoistoissa.

KONTROLLOITAVISSA JA EI-KONTROLLOITAVISSA OLEVAT OPERATIIVISET KUSTANNUKSET

Verkkotoimintaan kuuluvista toiminnoista verkonhaltijalle aiheutuvat tulosvaikuttaisesti kirjatut kustannukset jaotellaan toteutuneen oikaistun tuloksen laskennassa kontrolloitavissa ja kontrolloimattomissa oleviin operatiivisiin kustannuksiin.

Taulukossa 6 on esitetty kontrolloitavissa olevien operatiivisten kustannusten (KOPEX) määrittäminen.

Taulukko 6. Kontrolloitavissa olevat operatiiviset kustannukset

KOPEX	=	Aineet, tarvikkeet ja tavarat
	+	Varastojen lisäys tai vähennys (ellei sisälly Aineisiin, tarvikkeisiin ja tavaroihin)
	+	Henkilöstökulut
	+	Verkkovuokriin ja verkon leasingmaksuihin sisältyvät käytön ja kunnossapidon kulut
	+	Vuokratkulut
	+	Muut ulkopuoliset palvelut
	+	Sisäiset kulut
	+	Muut liiketoiminnan muut kulut
	+	Asiakkaille maksetut korvaukset (elleivät sisälly muihin kuluihin)
	+	Tilikaudella aktivoitunut verkon hyödykkeiden korvausinvestointien purkukustannukset
	+	Kuluiksi kirjattujen komponenttien kustannukset (jotka eivät sisälly yksikköhintoihin eivätkä muihin yllä oleviin eriin)
	-	Valmistus omaan käyttöön
	-	Vuokraverkon oman verkon rakentamisen kustannukset

Muut kuin taulukossa 6 mainitut verkkotoiminnan kustannukset ovat ei-kontrolloitavissa olevia operatiivisia kustannuksia.

VUOKRAVERKOT

Verkonhaltijan, joka on vuokrannut osittain tai kokonaan hallinnassaan olevan maakaasuverkon, verkkotoimintaan kuuluvat kaikki samat verkkotoiminnan kustannukset kuin verkonhaltijalle, joka omistaa maakaasuverkkonsa.

Vuokraverkossa toimivan verkonhaltijan on eriteltävä omana kustannuseränään vuokrattuun verkkoon tekemiensä investointien aiheuttamat operatiiviset kustannukset eriytetyn tilinpäätöksen liitetietona. Näitä kustannuksia ei lasketa mukaan kontrolloitavissa oleviin operatiivisiin kustannuksiin.

Vuokraverkonhaltijan verkkoluvan mukaiseen verkkoon rakentamien ja verkon omistajalle myytyjen verkonosien myyntihintaan sisältyvää katetta ja yksilöimättömiä kustannuslisä ei vähennetä kontrolloitavissa olevista operatiivisista kustannuksista eikä myöskään verkkovuokrista.

5.3 Verkkotoiminnan rahoituskustannukset

Toteutuneen oikaistun tuloksen laskennassa otetaan rahoituskustannuksina huomioon rahoitusomaisuuden kohtuulliset kustannukset.

RAHOITUSOMAISUUDEN KOHTUULLISET KUSTANNUKSET

Verkkotoiminnan harjoittaminen edellyttää tiettyä rahoitusomaisuutta. Sitä tarvitaan säännöllisten maksujen suorittamiseksi, koska verkonhaltijan maksusuoritukset tapahtuvat jossakin määrin eriaikaisesti kassaan maksujen kanssa. Lisäksi sitä tarvitaan ennalta arvaamattomiin menoihin varautumiseksi.

Tämän takia toteutuneen oikaistun tuloksen laskennassa otetaan huomioon verkkotoiminnan harjoittamisen turvaamiseksi välttämättömän rahoitusomaisuuden kohtuulliset kustannukset. Ne otetaan huomioon tavalla, jonka perusteella lasketut rahoitusomaisuuden kustannukset eivät korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen (KHO:2010:86) mukaan ole verkonhaltijan kannalta kohtuuttoman vähäisiä tai riittämättömiä.

Eriytettyyn taseeseen kirjatusta rahoitusomaisuudesta otetaan huomioon

- lyhyt- ja pitkäaikaiset saamiset – lukuun ottamatta myyntisaamisia
- rahoitusarvopaperit
- rahat ja pankkisaamiset sekä näihin rinnastettavissa olevat erät.

Eriytettyyn taseeseen kirjatuista rahoitusomaisuudesta ei oteta huomioon

- myyntisaamisia
- yllä mainittuja rahoitusomaisuuden tilejä, joiden saldo on negatiivinen.

Toteutuneen oikaistun tuloksen laskennassa rahoitusomaisuudesta otetaan huomioon enintään määrä, joka vastaa 10 %:a verkkotoiminnan liikevaihdosta.

Rahoitusomaisuuden kohtuulliset kustannukset saadaan laskettua kertomalla rahoitusomaisuuden enimmäismäärä kohtuullisen tuottoasteen laskennassa käytävällä vieraan pääoman kohtuullisella kustannuksella (3.3).

Toteutunutta oikaistua tulosta laskettaessa vähennetään näin saadut verkkotoiminnan harjoittamisen turvaamiseksi tarvittavan rahoitusomaisuuden kohtuulliset kustannukset.

6 KANNUSTIMET

6.1 Investointikannustin

Investointikannustin kannustaa verkonhaltijaa tekemään investointinsa keskimäärin kustannustehokkaasti sekä mahdollistaa tehtyjen investointien osalta kohtuullisten investointikustannuksien perimisen asiakkailta.

Investointikannustin muodostuu yksikköhintojen muodostamasta kannustinvaikutuksesta sekä oikaistusta jälleenhankinta-arvosta laskettavasta tasapoistosta.

Yksikköhinoista muodostuva kannustinvaikutus ohjaa verkonhaltijaa investoimaan keskimääräistä tasoa tehokkaammin ja tekemään kustannustehokkaita verkkoinvestointeja. Samaan aikaan yksikköhinnat rajoittavat tehostumusta ja varmistavat, että verkonhaltijoilla ei ole intressiä nostaa omia investointikustannuksiaan, kun yksikköhinnat estävät investointien kustannustehottomuuden siirtymisen asiakkaiden hintoihin.

Kannustinvaikutus syntyy keskimääräisillä yksikköhinoilla laskettujen investointien ja toteutuneiden investointien kustannusten erosta. Investoimalla keskimääräistä kustannustasoa tehokkaammin verkonhaltija hyötyy verkko-omaisuuden oikaisussa ja vastaavasti verkonhaltijan investoidessa tehottomasti yksikköhinnat leikkaavat yksikköhintojen ylittävät kustannukset pois verkko-omaisuuden oikaisussa.

Tasapoiston kannustinvaikutus syntyy siitä, että menetelmät sallivat verkonhaltijalle sen valitsemien pitoaikojen mukaisen keskimääräisen oikaistuun tasapoistoon perustuvan poistotason vuosittain. Laskennalliset tasapoistot sallitaan aina täysimääräisenä, niin kauan kuin komponentti on tosiasiallisessa käytössä. Laskennallinen tasapoisto siis lasketaan komponentille vielä pitoajankin ylittämisen jälkeen, jos komponentti on yhä tosiasiallisessa käytössä. Verkonhaltijan oikaistusta jälleenhankinta-arvosta laskettavan tasapoiston kannustinvaikutus ohjaa yhdessä nykykäyttöarvon kanssa verkonhaltijaa ylläpitämään verkkoaan valitsemiensa pitoaikojen mukaisesti tosiasiallisessa käytössä mahdollisimman pitkään. Tämä taas ohjaa ennakoivaan kunnossapitoon ja pidempisiin komponenttien elinkaariin.

Kun pitoaika on valittu keskimäärin oikein ja verkonhaltija on investoinut keskimäärin yksikköhintojen mukaisella kohtuullisella kustannustasolla, investointikannustimen tasapoistot kattavat keskimäärin komponenttien investointikustannukset niiden pitoajan aikana. Toisin sanoen investointikannustin mahdollistaa verkkokomponenttien täysimääräisen poiston. Pitoajan ylittäneille komponenteille saa tasapoistoa samassa suhteessa kuin jäännösarvoa on ollut niillä komponenteilla, jotka

on vastaavasti purettu ennen pitoaikojen saavuttamista. Näin ollen kannustin ottaa huomioon myös kaikki ennaikaiset korvausinvestoinnit.

6.1.1 Oikaistut tasapoistot

Maakaasuverkko-omaisuuden oikaistut tasapoistot lasketaan verkkokomponentteittäin maakaasuverkko-omaisuuden oikaistusta jälleenhankinta-arvosta (2.1.1). Oikaistut tasapoistot lasketaan valvontajakson kaikille vuosille kunkin vuoden joulukuun viimeisen päivän tilannetta vastaavana arvona.

Yksittäisen komponentin i oikaistun tasapoiston laskenta viidennellä ja kuudennella valvontajaksolla on esitetty alla olevassa kaavassa.

$$TP_i = \frac{JHA_i}{pitoaika_i} \quad (23)$$

Koko verkon osalta oikaistut tasapoistot lasketaan verkkokomponenttien oikaistujen tasapoistojen summana alla esitetyn kaavan mukaisesti.

$$TP = \sum_{i=1}^n \left(\frac{JHA_i}{pitoaika_i} \right) \quad (24)$$

kaavoissa 23 ja 24

TP_i = komponentin i oikaistu tasapoisto

TP = koko verkko-omaisuuden oikaistut tasapoistot

JHA_i = verkkokomponentin i oikaistu jäädytetty jälleenhankinta-arvo

$pitoaika_i$ = verkkokomponentin i keskimääräinen teknistaloudellinen pitoaika

6.1.2 Investointikannustin toteutuneen oikaistun tuloksen laskennassa

Laskennassa otetaan huomioon mahdolliset kustannustehokkuushyödyt tasapoiston laskennassa asiakkaille vuosittain valvontajakson sisällä.

Valvontajaksoilla tasapoistojen summasta vähennetään 15 % verkonhaltijan saamasta tasapoistojen muodostamasta kustannushyödyistä suhteessa yksikköhintoihin, jos verkonhaltija on pystynyt tekemään investointeja kyseisenä vuonna

yksikköhintoja halvemmalla. Näin 15 % verkonhaltijan kustannustehokkuudesta syntyneistä poistojen hyödyistä jyvitetään suoraan asiakkaille ja 85 % jää verkonhaltijalle.

Energiavirasto on arvioinut, että kun verkonhaltijalle jätetään saavutetusta investointitehokkuudesta tasapoistoista saatavaksi kustannushyödyksi 85 % komponenttien elinkaaren aikana, kannustin ohjaa edelleen verkonhaltijaa investoimaan kustannustehokkaasti, joka luo asiakkaille hyötyä tulevien investointien arvottamisessa yksikköhintapäivityksen yhteydessä.

Esimerkiksi jos verkonhaltija on investoinut tarkasteltavana vuonna miljoonaa euroa yksikköhintoja halvemmalla, niin tällöin tasapoistojen summasta vähennetään 150 tuhatta euroa. Verkonhaltija hyötyy näin yksikköhinnoista poistojen kautta 850 tuhatta euroa hinnoitteluvuorossa komponenttien pitoaikana ja asiakkaat voivat hyötyä heti valvontajaksolla 150 tuhatta euroa alemmasta verkonhaltijan hinnoitteluvuorosta.

Edellä olevaan perustuen investointikannustien vaikutus toteutuneessa oikaistussa tuloksessa lasketaan vuosittain alla olevan kaavan mukaisesti, jos verkonhaltija on kyennyt investoimaan keskimääräisiä yksikköhintoja keskimäärin halvemmalla.

$$IKV = TP - (investoinnit_{yh} - investoinnit_{tase}) \times 15 \% \quad (25)$$

missä

IKV = investointikannustimen vaikutus oikaistussa tuloksessa

TP = jäädytetystä jälleenhankinta-arvosta laskettu verkon tasapoisto

$investoinnit_{yh}$ = yksikköhinnoilla lasketut investoinnit

$investoinnit_{tase}$ = taseen mukaiset investoinnit

Verkonhaltijalle, joka ei ole kyennyt investoimaan kustannustehokkaasti yksikköhintaluettelon yksikköhintoja halvemmalla, investointikannustimen vaikutus toteutuneessa oikaistussa tuloksessa lasketaan suoraan normaalin tasapoiston mukaisesti. Eli tällöin vaikutus on suoraan tosiasiallisesti käytössä olevien verkkokomponenttien tasapoistojen summa.

Yllä esitetyllä periaatteella parannetaan hinnoittelun kustannusvastaavuutta, kun tehokkaasti toimivilla yhtiöillä osa hyödystä jyvittyy väistämättä asiakkaiden

hinnoitteluun eikä mahdollisen laahaavan kirjanpidon aiheuttama näennäinen tehokkuus johda perusteettomiin tuottoihin.

6.2 Tehostamiskannustin

Tehostamiskannustimen tarkoituksena on kannustaa verkonhaltijaa toimimaan kustannustehokkaasti.

Verkonhaltijan toiminta on kustannustehokasta, kun sen toimintaan käytetyt panokset eli kustannukset ovat mahdollisimman pienet suhteessa toiminnasta saatuihin tuotoksiin.

TEHOSTAMISKANNUSTIMEN LASKENNASTA

Verkonhaltijan tehostamiskannustimen laskenta muodostuu viidestä eri tekijästä

- yleinen tehostamistavoite (6.2.1)
- yrityskohtainen tehostamistavoite (6.2.2)
- yrityskohtaisten tehostamiskustannusten vertailutaso (6.2.3)
- yrityskohtaiset toteutuneet tehostamiskustannukset (6.2.4)
- tehostamiskannustin toteutuneen oikaistun tuloksen laskennassa (6.2.5)

6.2.1 Yleinen tehostamistavoite

Yleisen tehostamistavoitteen tarkoituksena on kannustaa verkonhaltijaa, myös tehokkuusmittauksessa tehokkaaksi havaittua, tehostamaan toimintaansa yleisen tuottavuuskehityksen mukaisesti. Yleinen tehostamistavoite eli tehostamiskannustimen dynaaminen komponentti pyrkii huomioimaan toimialan teknisen kehityksen aikaansaaman tehostamispotentiaalin.

Monopolitoiminnan valvonnassa on luonnollista asettaa yrityksille yleinen tehostamistavoite.

TUOTTAVUUSKEHITYS VERKKOTOIMIALALLA

Energiaviraston teettämässä selvityksessä¹² on arvioitu yleisen tehostamistavoitteen tasoa tutkimalla tuottavuuskehitystä eri verkkotoiminnoissa.

Tuottavuusluvut vaihtelevat riippuen verkkotoiminnasta ja tarkasteltavasta ajankaksosta. Selvityksessä suositellaan maakaasuverkkotoiminnoille yleisen tehostamistavoitteen säilyttämistä 0 %:ssa kolmannen ja neljännen valvontajakson

¹² ECKTA Oy / Kuosmanen, T. Yleinen tehostamistavoite sähkön ja maakaasun verkkotoiminnoissa 6. ja 7. valvontajaksoilla 2024–2031, 15.11.2022

tapaan, huomioiden energiakriisin ja maakaasumarkkinoiden tulevaisuuden kehitysnäkymät.

SOVELLETTAVA TASO

Viidennellä ja kuudennella valvontajaksolla yleisen tehostamistavoitteen arvona sovelletaan selvityksen suosituksen mukaisesti nollaa prosenttia (0 %).

6.2.2 Yrityskohtainen tehostamistavoite

Yrityskohtaisen tehostamistavoitteen tarkoituksena on kannustaa tehokkuusmittauksessa tehottomaksi havaittua verkonhaltijaa saavuttamaan tehokkaan toiminnan mukainen taso.

KÄYTETTÄVÄ MENETELMÄ

Koska yleinen tehostamistavoite on viidennellä ja kuudennella valvontajaksolla 0 %, muodostuu verkonhaltijan tehokkuuden mittaaminen vain siitä, että verkonhaltijan kustannustasoa verrataan sen omaan aiempaan kustannustasoon.

Tehostamispotentiaalin laskennassa lähtökohtana ovat verkonhaltijan toteutuneet kontrolloitavissa olevat operatiiviset kustannukset (KOPEX). Näitä verrataan edellisten vuosien toteutuneiden kustannusten perusteella laskettuun vertailutasoon eli kohtuullisiin kontrolloitavissa oleviin operatiivisiin kustannuksiin (SKOPEX).

6.2.3 Tehostamiskustannusten vertailutaso

Tehostamiskustannusten vertailutasona käytetään kohtuullisia kontrolloitavissa olevia operatiivisia kustannuksia (SKOPEX). Vertailutaso lasketaan vuosittain ja siinä huomioidaan inflaation vaikutus.

Valvontajakson ensimmäisenä vuotena tehostamiskustannusten vertailutason määrittämisessä käytetään verkonhaltijan edellisen valvontajakson eli neljän edellisen tilikauden toteutuneiden kontrolloitavissa olevien operatiivisten kustannusten keskiarvoa.

Valvontajakson seuraavina vuosina tehostamiskustannusten vertailutasona käytetään edellisen vuoden kohtuullisia kontrolloitavissa olevia operatiivisia kustannuksia.

TEHOSTAMISKUSTANNUSTEN VERTAILUTASO VIIDENNELLÄ VALVONTAJAKSOLLA

Vertailutason laskenta vuonna 2024 on esitetty kaavassa 26.

$$SKOPEX_{2024} = \frac{1}{4} \sum_{t=2020}^{2023} ((1 + \Delta KHI_{2024}) \times KOPEX_t) \quad (26)$$

missä

$SKOPEX_{2024}$ = tehostamiskustannusten vertailutaso eli kohtuulliset kontrolloitavissa olevat operatiiviset kustannukset vuodelle 2024

ΔKHI_{2024} = kuluttajahintaindeksin muutos vuodesta t vuodelle 2024

$KOPEX_t$ = toteutuneet kontrolloitavissa olevat operatiiviset kustannukset vuonna t

Valvontajakson seuraavien vuosien 2025–2027 vertailutason laskenta on esitetty kaavassa 27.

$$SKOPEX_t = (1 + \Delta KHI_t) \times SKOPEX_{t-1} \quad (27)$$

missä

$SKOPEX_t$ = tehostamiskustannusten vertailutaso eli kohtuulliset kontrolloitavissa olevat operatiiviset kustannukset vuodelle t

$SKOPEX_{t-1}$ = tehostamiskustannusten vertailutaso eli kohtuulliset kontrolloitavissa olevat operatiiviset kustannukset vuonna $t-1$

ΔKHI_t = kuluttajahintaindeksin muutos vuodesta $t-1$ vuodelle t

t = vuosi 2025, 2026 tai 2027

TEHOSTAMISKUSTANNUSTEN VERTAILUTASO KUUDENNELLA VALVONTAJAKSOLLA

Vertailutason laskenta vuonna 2028 on esitetty kaavassa 28.

$$SKOPEX_{2028} = \frac{1}{4} \sum_{t=2024}^{2027} ((1 + \Delta KHI_{2028}) \times KOPEX_t) \quad (28)$$

missä

$SKOPEX_{2028}$ = tehostamiskustannusten vertailutaso eli kohtuulliset kontrolloitavissa olevat operatiiviset kustannukset vuodelle 2028

ΔKHI_{2028} = kuluttajahintaindeksin muutos vuodesta t vuodelle 2028

$KOPEX_t$ = toteutuneet kontrolloitavissa olevat operatiiviset kustannukset vuonna t

Valvontajakson seuraavien vuosien 2029–2031 vertailutason laskenta on esitetty kaavassa 29.

$$SKOPEX_t = (1 + \Delta KHI_t) \times SKOPEX_{t-1} \quad (29)$$

missä

$SKOPEX_t$ = tehostamiskustannusten vertailutaso eli kohtuulliset kontrolloitavissa olevat operatiiviset kustannukset vuodelle t

$SKOPEX_{t-1}$ = tehostamiskustannusten vertailutaso eli kohtuulliset kontrolloitavissa olevat operatiiviset kustannukset vuonna $t-1$

ΔKHI_t = kuluttajahintaindeksin muutos vuodesta $t-1$ vuodelle t

t = vuosi 2029, 2030 tai 2031

6.2.4 Fuusioituneen verkonhaltijan käsittely

Kahden tai useamman verkonhaltijan sulautuessa toisiinsa, fuusioituneen yhtiön toteutuneet kontrolloitavissa olevat operatiiviset kustannukset (KOPEX) määritetään summaamalla fuusioituneiden yhtiöiden kontrolloitavissa olevat operatiiviset kustannukset fuusioitumisvuonna.

Fuusioituneen verkonhaltijan tehostamiskannustimen referenssitaso viidennellä valvontajaksolla

Mikäli vuosien 2020–2024 aikana on tapahtunut verkonhaltijoiden fuusioita, lasketaan toisiinsa sulautuneiden verkonhaltijoiden kontrolloitavissa olevat operatiiviset kustannukset yhteen vuosilta 2020–2023. Tämän jälkeen vuosien 2020–2023 yhdistetyistä kontrolloitavista operatiivisista kustannuksista lasketaan keskiarvo, jota käytetään vuoden 2024 kohtuullisten kontrolloitavissa olevien operatiivisten kustannusten (SKOPEX) arvona fuusioituneelle verkonhaltijalle.

Mikäli vuosien 2025–2027 aikana tapahtuu verkonhaltijoiden fuusioita, määritetään kohtuulliset kontrolloitavissa olevat operatiiviset kustannukset summaamalla yhtiöiden fuusioitumista edeltävän vuoden kohtuulliset kontrolloitavissa olevat operatiiviset kustannukset yhteen ja tätä arvoa käytetään tehostamiskannustimen referenssitasona fuusioituneelle verkonhaltijalle fuusion tapahtumisvuonna.

Fuusioituneen verkonhaltijan tehostamiskannustimen referenssitaso kuudennella valvontajaksolla

Mikäli vuosien 2024–2028 aikana on tapahtunut verkonhaltijoiden fuusioita, laskeaan toisiinsa sulautuneiden verkonhaltijoiden kontrolloitavissa olevat operatiiviset kustannukset yhteen vuosilta 2024–2027. Tämän jälkeen vuosien 2024–2027 yhdistetyistä kontrolloitavista operatiivisista kustannuksista lasketaan keskiarvo, jota käytetään vuoden 2028 kohtuullisten kontrolloitavissa olevien operatiivisten kustannusten (SKOPEX) arvona fuusioituneelle verkonhaltijalle.

Mikäli vuosien 2029–2031 aikana tapahtuu verkonhaltijoiden fuusioita, määritetään kohtuulliset kontrolloitavissa olevat operatiiviset kustannukset summaamalla yhtiöiden fuusioitumista edeltävän vuoden kohtuulliset kontrolloitavissa olevat operatiiviset kustannukset yhteen ja tätä arvoa käytetään tehostamiskannustimen referenssitasona fuusioituneelle verkonhaltijalle fuusion tapahtumisvuonna.

6.2.5 Toteutuneet tehostamiskustannukset

Toteutuneina tehostamiskustannuksina käytetään kontrolloitavissa olevia operatiivisia kustannuksia. Toteutuneet tehostamiskustannukset lasketaan vuosittain.

Kontrolloitavissa olevina operatiivisina kustannuksina käytetään kunkin vuoden eriytetyn tuloslaskelman mukaisia kulueriä. Luvussa 5.2 esitetyssä taulukossa 6 on esitetty kontrolloitavissa oleviin operatiivisiin kustannuksiin sisältyvät erät.

Viidennellä ja kuudennella valvontajaksolla tilikaudella taseelle aktivoitunut verkon hyödykkeiden korvausinvestointien purkukustannukset käsitellään osana kyseisen vuoden kontrolloitavissa olevia operatiivisia kustannuksia ja näin ollen ne sisältyvät myös osaksi tehostamiskannustinta. Jotta purkukustannukset tulisivat huomioitua myös tehostamiskannustimen vertailutason määrittämisessä, tulee Energiavirasto keräämään tiedot aktivoituista purkukustannuksista vuosilta 2020–2023 erillisellä tietopyynnöllä ja vastaavat kustannukset tullaan lisäämään vertailutason laskennassa käytettäviin toteutuneisiin kontrolloitavissa oleviin operatiivisiin kustannuksiin. Purkukustannusten käsittelyä viidennellä ja kuudennella valvontajaksolla on tarkasteltu kappaleessa 5.2.

Myös verkkotoiminnan tietojärjestelmä ja käytönvalvonnan viestiverkkojen kulut tullaan sisällyttämään täysimääräisesti osaksi kontrolloitavissa olevia operatiivisia kustannuksia myös siltä osin, kun niitä ei ole aiemmin huomioitu, jos kulut on kirjattu aiemmin verkkovuokriin. Viidennellä valvontajaksolla kyseiset kulut, jotka on aiemmin ilmoitettu verkkovuokriin ja huomioitu osin yksikköhintojen kautta käsitellään läpilaskutuseränä ja kuudennella valvontajaksolla kustannukset sisältyvät

osaksi tehostamiskannustimen alaisia kontrolloitavissa olevia operatiivisia kustannuksia. Jotta kulut tulevat huomioitua kuudennella valvontajaksolla myös vertailutason laskennassa, tulee Energiavirasto keräämään tiedot vastaavista kuluista erillisellä tietopyynnöllä vuosien 2020–2023 osalta. Verkkotoiminnan tietojärjestelmä ja käytönvalvonnan viestiverkkojen kulujen käsittelyä viidennellä ja kuudennella valvontajaksolla on tarkastelu kappaleessa 2.1.

6.2.6 Tehostamiskannustin toteutuneen tuloksen laskennassa

Tehostamiskannustimen vaikutus lisätään liikevoittoon toteutunutta oikaistua tulosta laskettaessa.

Tehostamiskannustimen vaikutus lasketaan vähentämällä toteutuneista tehostamiskustannuksista tehostamiskustannusten vertailutason mukaiset kustannukset.

Tehostamiskannustimen enimmäisvaikutusta toteutuneen oikaistun tuloksen laskennassa kohtuullistetaan. Suurimmat poikkeamat vuosittaisissa kontrolloitavissa olevissa operatiivisissa kustannuksissa otetaan huomioon asettamalla tehostamiskannustimelle raja-arvot eli lattia- ja kattotasot. Tämä tarkoittaa sitä, että asetettua raja-arvoa suurempi tehostamiskustannusten vertailutason ja toteutuneiden tehostamiskustannusten välinen erotus ei vaikuta toteutuneen oikaistun tuloksen laskentaan.

Toteutuneen oikaistun tuloksen laskennassa huomioon otettava tehostamiskannustimen vaikutus voi olla enintään 10 % verkonhaltijan kyseisen vuoden kohtuullisesta tuotosta. Tämä koskee kustannusten laskemisesta saatavaa tehostamisbonusta ja kustannusten kasvamisesta aiheutuvaa tehostamissanktiota.

6.3 Innovaatiokannustin

Innovaatiokannustimen tarkoituksena on kannustaa verkonhaltijaa kehittämään ja käyttämään innovatiivisia teknisiä ja toiminnallisia ratkaisuja verkkotoiminnassaan.

Viraston Gaia Consulting Oy:llä teettämässä selvityksessä¹³ arvioitiin innovaatiokannustimen toimivuutta ja esitettiin siihen kehittämisehdotuksia.

6.3.1 Tutkimus- ja kehityskustannukset

Verkkotoiminnassa tutkimus- ja kehitystoiminnan keskeisiä tavoitteita ovat älykkäiden maakaasuverkkojen sekä muiden uusien tekniikoiden ja toimintatapojen kehittäminen ja käyttöönotto. Tästä verkonhaltijalle voi aiheutua tutkimus- ja

¹³ Gaia Consulting Oy / Vehviläinen Iivo, Ryyänen Erkkä, Hjelt Mari, Descombes Laura, Vanhanen Juha, Energiaviraston valvontamenetelmissä sovellettavan innovaatiokannustimen arviointi, 18.9.2014

kehityskustannuksia jo ennen kuin uudet tekniikat ja toimintatavat ovat täysimääräisesti käytössä ja hyödynnettävissä.

Virasto kannustaa verkonhaltijaa aktiiviseen tutkimus- ja kehitystoimintaan vähentämällä kohtuulliset tutkimus- ja kehityskustannukset toteutuneen oikaistun tuloksen laskennassa.

Hyväksyttävien tutkimus- ja kehityskustannusten tulee liittyä suoraan toimialalle uuden tiedon, teknologian, tuotteen tai toimintatavan synnyttämiseen verkkotoiminnassa. Ne voivat liittyä myös tällaisen hankkeen suunnittelutyöhön.

Hankkeiden, joiden kustannuksia on hyväksytty innovaatiokannustimeen, tulosten on oltava julkisia ja esimerkiksi muiden verkonhaltijoiden hyödynnettävissä näiden verkkotoiminnassa. Kuitenkaan asiakkaita koskevia luottamuksellisia tietoja ei tarvitse julkistaa. Myöskään teollisoikeudellisin keinoin suojattavia tuloksia ei tarvitse julkistaa. Julkaistavat tulokset on toimitettava Energiavirastolle, joka julkaisee ne internet-sivuillaan.

Hyväksyttävien tutkimus- ja kehityskustannusten on oltava kirjattuna eriytettyyn tuloslaskelmaan kuluksi. Aktivoituja tutkimus- ja kehityskustannuksia ei hyväksytä mukaan innovaatiokannustimen laskentaan.

Verkonhaltijan on eriteltävä omana kustannuseränään aktivoimattomat tutkimus- ja kehityskustannukset eriytetyn tilinpäätöksen liitetietona.

6.3.2 Innovaatiokannustin toteutuneen oikaistun tuloksen laskennassa

Innovaatiokannustimen vaikutus vähennetään toteutunutta oikaistua tulosta laskettaessa.

Innovaatiokannustimen vaikutus lasketaan siten, että kohtuullisina tutkimus- ja kehityskustannuksina käsitellään enintään 1 %:a vastaava osuus verkonhaltijan valvontajakson eriytettyjen tuloslaskelmien verkkotoiminnan liikevaihtojen summasta.

Yksittäisenä vuotena hyväksyttävien tutkimus- ja kehityskustannusten määrä voi siis ylittää tai alittaa yhtä prosenttia vastaavan osuuden kyseisen vuoden verkkotoiminnan liikevaihdosta.

7 TOTEUTUNUT OIKAISTU TULOS

Toteutuneen oikaistun tuloksen laskenta aloitetaan eriytetyn tuloslaskelman liikevoitosta (liiketappiosta).

Ensin toteutuneen oikaistun tuloksen laskennassa palautetaan (5.1) eriytetyn taseen mukainen palautuskelpoisten liittymismaksujen vuotuinen muutos sekä eriytetyn tuloslaskelman mukaiset verkkovuokrat, maakaasuverkonhyödykkeiden suunnitelman mukaiset poistot ja arvonalentumiset, liikearvosta tehdyt poistot ja muihin kuluihin kirjattu verkonosuuden myynnistä aiheutuva myyntitappio. Muihin tuottoihin kirjattu verkonosuuden myyntivoitto sen sijaan vähennetään (5.1) toteutuneen oikaistun tuloksen laskennassa.

Tämän jälkeen vähennetään tuloksen korjauseränä rahoitusomaisuuden kohtuulliset kustannukset (5.3) sekä aktivoidut verkon hyödykkeiden korvausinvestointien purkukustannukset (5.2).

Toteutuneen oikaistun tuloksen laskennassa huomioidaan vielä kannustimien vaikutukset. Kannustimia ovat investointikannustin (6.1), tehostamiskannustin (6.2) ja innovaatiokannustin (6.3).

Investointikannustimen vaikutus lasketaan vähentämällä maakaasuverkko-omaisuuden oikaistu tasapoisto.

Tehostamiskannustimen vaikutus lasketaan vähentämällä toteutuneista tehostamiskustannuksista tehostamiskustannusten vertailutason mukaiset kustannukset. Tehostamiskannustimen vaikutus lisätään liikevoittoon.

Innovaatiokannustimen vaikutus lasketaan verkonhaltijan kohtuullisista tutkimus- ja kehitystoiminnan kustannuksista. Kannustimen vaikutus vähennetään liikevoitosta.

Laskennan lopputuloksena saadaan toteutunut oikaistu tulos.

Edellä kuvattu laskenta on esitetty taulukossa 7.

Taulukko 7. Toteutuneen oikaistun tuloksen laskenta

VERKKOTOIMINNAN ERIYTETYN TULOSLASKELMAN LIIKEVOITTO (LIKETAPPIO)

- + Palautettavat eriytetyn tuloslaskelman erät
 - + Palautuskelpoisten liittymismaksujen nettomuutos
 - + Maksetut verkkovuokrat
 - + Suunnitelman mukaiset poistot liikearvosta
 - + Muihin kuluihin kirjattu verkonosuuden myyntitappio
 - Muihin tuottoihin kirjattu verkonosuuden myyntivoitto
 - + Suunnitelman mukaiset poistot ja
arvon alentumiset maakaasuverkon hyödykkeistä
- Tuloksen korjauserät
 - Rahoitusomaisuuden kohtuulliset kustannukset
 - Tilikaudella aktivoitunut verkon hyödykkeiden korvausinvestointien purkukustannukset
 - 1/8 osa vuoden 2023 tilinpäätöksen mukaisten aktivoitujen verkon hyödykkeiden korvausinvestointien purkukustannuksen tasearvosta
- Investointikannustin
 - Maakaasuverkko-omaisuuden oikaistut tasapoistot
- Tehostamiskannustin
 - + Toteutuneet tehostamiskustannukset
 - Tehostamiskustannusten vertailutaso
- Innovaatiokannustin
 - Tutkimus- ja kehittämistoiminnan kohtuulliset kustannukset

= TOTEUTUNUT OIKAISTU TULOS

LÄHDELUETTELO

- 1 Energiaviraston suositus, Sähkö- ja maakaasuliiketoimintojen laskennallinen ja oikeudellinen eriyttäminen (dnro 2449/421/2015), 18.12.2015
- 2 Hallituksen esitys (HE 20/2013 vp)
- 3 Laki sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta 590/2013
- 4 Kirjanpitolautakunnan lausunto sähköliittymismaksujen kirjaamisesta (1650/2001)
- 5 KPMG Oy Ab, Selvitys kohtuullisen tuottoasteen määrittämisestä sähkö- ja maakaasuverkko toimintaan sitoutuneelle pääomalle, 20.9.2022
- 6 Martikainen Teppo, Lausunto Sähkömarkkinakeskukselle jakeluverkkotoimintaan sitoutuneen pääoman kohtuullisesta tuottoasteesta, 4.11.1998
- 7 PricewaterhouseCoopers, Lausunto koskien sähkön jakeluverkkotoiminnan pääoman keski-kustannusta, 7.4.2004
- 8 Deloitte & Touche, Energiamarkkinavirasto – Sähköverkkotoiminnan WACC-mallin ja sen parametrien arviointi, 6.8.2010
- 9 DFC Economics S.r.l., Rate-base adjustment for inflation in energy networks regulation: A report for Energiavirasto, 2.10.2023
- 10 Kallunki, Juha-Pekka, Lausunto Energiamarkkinaviraston käyttämästä sähköverkkotoiminnan valvontamallista, 29.4.2011
- 11 Kirjanpitolautakunnan lausunto sähköliittymismaksujen kirjaamisesta (1670/2001)
- 12 Kirjanpitolautakunnan lausunto kantaverkon liittymismaksujen merkitsemisestä liittyjän tilinpäätökseen (1905/2013)
- 13 ECKTA Oy / Kuosmanen, T. Yleinen tehostamistavoite sähkön ja maakaasun verkkotoiminnossa 6. ja 7. valvontajaksoilla 2024–2031, 15.11.2022
- 14 Gaia Consulting Oy / Vehviläinen Iivo, Ryyänen Erkka, Hjelt Mari, Descombes Laura, Vanhanen Juha, Energiaviraston valvontamenetelmissä sovellettavan innovaatiokannustimen arviointi, 18.9.2014

LIITE 1. VERKKOKOMPONENTIT, YKSIKÖHINNAT JA PITOAIKAVÄLIT

Liitteen yksikköhinnat on määritetty vuoden 2023 aikana tehdyn yksikköhintaselvityksen perusteella. Liitteen yksikköhintoja käytetään ennen vuotta 2024 tehtyjen investointien oikaisuun sellaisenaan.

Viidennelle ja Kuudennelle valvontajakson investoinneille yksikköhinnat tullaan päivittämään erikseen. Yksikköhintaluettelon jaottelu ja rakenne pysyy lähtökohtaisesti samana, jotta verkonhaltijoiden on helpompi varautua kustannusten selvittämiseen. Pienet perustellut muutokset ja tarkennukset ovat kuitenkin mahdollisia esimerkiksi, jos luetteloon tulee lisätä kokonaan uusia komponentteja tai jos nykyisessä jaottelussa havaitaan täsmennystarpeita.

Yksikköhintakyselyyn pyydettiin vastauksia kaikilta kaasun jakeluverkonhaltijoilta toteutuneiden investointikustannusten perusteella. Vastauksia, jotka ovat olleet hyödynnettävissä yksikköhintojen määrittämiseen on saatu 6 eri verkonhaltijalta.

Pienen otannan ja pienten investointimäärien takia sekä osin vastauksissa ilmenneiden epäselvyyksien ja suuren kustannushajonnan takia, yksikköhinnat on jouduttu putkien ja kaivun osalta määrittämään miltei kokonaan perustuen vanhoihin yksikköhintoihin, joiden arvo on korjattu kuluttajahintaindeksillä vuoden 2022 arvoon.

YKSIKÖHINTOJEN MÄÄRITYS

Yksikköhintaselvityksessä selvitettiin jokaisen verkkokomponentin osalta verkonhaltijan yksikkökustannus kahden tuoreimman investointivuoden perusteella. Yksikköhinnat muodostuvat pääosin vuosien 2021 ja 2022 investointihankkeista. Ennen vuotta 2022 tehdyn verkkokomponentin yksikkökustannus on indeksikorjattu kuluttajahintaindeksin vuoden keskiarvojen perusteella vuoden 2022 tilanteeseen, ennen kuin yksikköhintaa on alettu määrittämään. Luettelon yksikköhinnat on esitetty vuoden 2022 arvossa.

Yksikköhinnat perustuvat pääosin investointimäärillä painotettuun keskiarvoon. Painotetun keskiarvon määrittämisessä on usein hyödynnetty keskihajontaan perustuvaa korjausta, jossa painotettu keskiarvo on laskettu mediaanista lasketun keskihajonnan sisällä olevista tiedoista. Keskihajonnan korjausta on lähtökohtaisesti käytetty vain silloin, jos se ei laske otantaa merkittävästi ja se johtaa viraston arvion mukaan todenmukaisempiin ja paremmin keskimääräistä investointihanketta kuvaaviin lineaariin ja perusteltuihin yksikköhintoihin.

Joidenkin yksikköhintojen osalta on jouduttu käyttämään muitakin tapoja vähäisen otannan sekä epälineaaristen tulosten ja suuren kustannushajonnan takia. Näitä ovat esimerkiksi muiden vastaavien verkkokomponenttien yksikköhintojen avulla määritetty yksikköhinta tai edellisen valvontajakson mukainen indeksikorjattu yksikköhinta.

Yksikköhintojen määrittämisessä on jouduttu käyttämään edellä lueteltuja eri laskentaperiaatteita, jotta komponenttiryhmän sisällä samankaltaisten verkkokomponenttien yksikköhinnat olisivat lineaarisia suhteessa toisiinsa sekä johtaisivat muutokin kustannusvastaaviin ja todellista tilannetta vastaaviin järkeviin kokonaisuuksiin.

Määrittäminen perustuu jokaisen verkkokomponentin osalta kuitenkin viime kädessä verkonhaltijoiden toteutuneeseen kustannustietoon, perustui yksikköhinta vanhempaan yksikköhintaan tai muiden yksikköhintojen avulla määritettyyn yksikköhintaan. Pääperiaatteena on ollut muodostaa jokaiselle verkkokomponentille tavanomaista investointihanketta vastaava keskimääräinen kustannusvastaava yksikköhinta.

YKSIKÖHINTALUETTELO

Verkkokomponenttien sisältömäärittäykset ja tulkintaohjeet eri komponenttien ilmoittamiselle löytyvät Energiaviraston valvontatietojärjestelmästä ja niitä tullaan täsmentämään tarpeen mukaan valvontajaksojen aikana.

Yksikköhinnat ovat pyöristetty lähimpään sataan euroon ja komponenttiryhmissä, jotka sisältävät alle tuhannen euron verkkokomponentteja lähimpään kymmeneen euroon. Putkissa ja kaivussa pyöristys on tehty kuitenkin lähtökohtaisesti lähimpään euroon.

Yksikköhintaselvityksessä ei saatu riittäviä vastauksia pitoaikojen muutostarpeista. Energiavirasto on kuitenkin päivittänyt muutaman komponentin kohdalla pitoaikaväliä laajemmaksi yksittäisten vastauksien perusteella.

	Yksikkö	€/Yksikkö	Pitoaika
Verkostoputket			
Muoviputket			
Muoviputki DN enintään 63	m	23	35-55
Muoviputki DN enintään 125 (yli 63)	m	28	35-55
Muoviputki DN enintään 200 (yli 125)	m	40	35-55
Muoviputki DN enintään 315 (yli 200)	m	79	35-55
Muoviputki DN enintään 355 (yli 315)	m	88	35-55
Muoviputki DN enintään 400 (yli 355)	m	98	35-55
Nousuputki pääsulkuventtiilillä DN alle 300 + kotelo	m	1 160	35-55
Nousuputki pääsulkuventtiilillä DN vähintään 300 + kotelo	m	14 780	35-55
Teräspuutket			
Teräsputki DN enintään 63	m	68	35-55
Teräsputki DN enintään 125 (yli 63)	m	102	35-55
Teräsputki DN enintään 200 (yli 125)	m	288	35-55
Teräsputki DN enintään 315 (yli 200)	m	576	35-55
Vesistöputket			
Vesistöputki DN enintään 63	m	389	35-55
Vesistöputki DN enintään 125 (yli 63)	m	403	35-55
Vesistöputki DN enintään 200 (yli 125)	m	420	35-55
Vesistöputki DN enintään 315 (yli 200)	m	446	35-55
Vesistöputki DN enintään 355 (yli 315)	m	455	35-55
Kaivutyö			
1. Helppo	m	62	
2. Tavallinen	m	85	
3. Vaikea	m	152	
4. Erittäin vaikea	m	576	
Verkoston venttiilit ja paineenvähennyslaitteet			
Paineenvähennyslaitteet			
Teho enintään 4 MW	kpl	5 800	20-35
Teho yli 4 - 40 MW	kpl	33 100	20-35
Teho yli 40 MW	kpl	46 000	20-35
Paineenvähennyskoppi	kpl	13 400	30-40
Paineenvähennyskaappi	kpl	2 300	30-40
Verkostoventtiilit			
PE venttiili enintään DN 63 (täysin PE-rakenteinen)	kpl	840	30-40

PE venttiili enintään DN 125 (täysin PE-rakenteinen)	kpl	1 060	30-40
PE venttiili enintään DN 200 (täysin PE-rakenteinen)	kpl	1 710	30-40
PE venttiili yli DN 200 (täysin PE-rakenteinen)	kpl	1 920	30-40
Kaasustopperi (liikavirtausventtiili)	kpl	100	20-30
Teräsputkiventtiili enintään DN 63	kpl	730	35-45
Teräsputkiventtiili enintään DN 125	kpl	1 030	35-45
Teräsputkiventtiili enintään DN 200	kpl	1 580	35-45
Teräsputkiventtiili yli DN 200	kpl	2 260	35-45
Pk-kosteuseristetty teräsventtiili PE-liitännällä, enintään DN 63	kpl	2 260	35-45
Pk-kosteuseristetty teräsventtiili PE-liitännällä, enintään DN 125	kpl	3 160	35-45
Pk-kosteuseristetty teräsventtiili PE-liitännällä, enintään DN 200	kpl	3 840	35-45
Pk-kosteuseristetty teräsventtiili PE-liitännällä, enintään DN 250	kpl	5 760	35-45
Pk-kosteuseristetty teräsventtiili PE-liitännällä, vähintään DN 300	kpl	11 770	35-45
Mittarit ja paineensäätimet			
Määrämittarit ja muut mittauslaitteet			
0-100 kW	kpl	430	15-25
101-400 kW	kpl	1 090	15-25
401-1200 kW	kpl	3 200	15-25
>1200 kW	kpl	4 740	15-25
Kaasumäärämuunnin kenttälaittein	kpl	3 080	15-25
Mittauksen etäluentalaite	kpl	450	15-25
Paineensäätimet			
0-100 kW	kpl	250	15-25
101-400 kW	kpl	960	15-25
401-600 kW	kpl	1 480	15-25
Yli 600 kW	kpl	2 010	15-25
Käytönvalvonnan kenttälaitteet			
Kenttälaitteet			
Käytönvalvonnan ohjauskenttälaitteet	kpl	5 200	20